

Kommunfullmäktige ☒Kommunstyrelsen ☐Övriga nämnder ☐Förvaltning ☐

Vision för utveckling av området kring Vätterns strand

Fastställt av kommunfullmäktige, 2024-05-23 § 99

Vision södra Vättern

Hela kommunen
möter Vättern

Förord

Vi kommuninvånare har alla en stark relation till vår stora sjö Vättern och vi är många som betraktar den varje dag. Genom historien har vi varit beroende av den för fiske och som kommunikationsled. I vår tid är Vättern kanske mer en källa till rekreation men vi följer då som nu ständigt dess olika väderskiften. Vårt dricksvatten kommer från Vättern och vi använder dess vyer som fond för våra liv. Vättern är vår viktigaste naturresurs och därmed grunden för vår livsmiljö här vid dess södra ände.

Nu vill vi medvetet och på ett långsiktigt hållbart sätt både utveckla och säkra de kvaliteter som finns i mötet mellan sjö och strand. Det kan vara bättre badkultur i form av en brygga eller en strand i rätt läge, ett kallbadhus eller ett större grepp som att undersöka möjligheter för att fler ska kunna njuta av Vättern genom båttrafik, eller med utfyllnad som kan ge möjlighet för mer rekreation eller för stadsliv direkt vid vattnet. Precis som det en gång var innan olika kommunikationer för järnväg och bil blev barriärer mellan stad och vatten.

Medborgardialog

Intresset bland allmänheten är mycket stort och i vår medborgardialog för Vätterstranden i Jönköping fick vi in nästan 4 000 svar som resulterade i många bra synpunkter och idéer. Tidigare har vi även hållit många dialoger med föreningar. Inom kommunen och i näringslivet finns också många intressanta idéer om hur vi kan utveckla vår koppling till Vättern med hamnar och projekt.

Stadsbyggnadsvisioner för hela kommunen

Vi är välkända i Sveriges för våra stadsbyggnadsvisioner om hur vi ska bygga en innerstad och ett strandstråk runt hela Munksjön. Vision södra Vättern krokarm med detta arbetsätt och är en del av visionen för vår kommuns utveckling. Nu vill vi ta ett helhetsgrepp i frågan och skapa en bättre organisation kring hur vi på ett hållbart och långsiktigt sätt kan utveckla hela kommunens Vätterstrand.

Sjöstaden och stråken som stadsbyggnadsidé

Våra tre gamla städer Jönköping, Huskvarna samt Gränna, men även Bankeryd, har alla en tydlig relation till sjöarna och vattendragen. I tidigare stadsbyggnadsvisioner har vi beskrivit relationen som staden och sjöarna. Genom att nu lyfta fram begreppet Sjöstaden vill vi stärka städernas relation till vattnet, vidareutveckla våra miljöer som städer med en utvecklad vatten- och badkultur, året om. Badkultur kan vara strandbad, kallbad där flera nya badhus är möjliga, eller bastubad från nya pirar. Alla våra städers sandstränder vid Vättern ska tas om hand på ett mer medvetet sätt.

Visionen är en plattform för utvecklingen av hela södra Vätterns kust. Här kan branterna på östra sidans mer otillgängliga och branta karaktär få fler utsiktspunkter, vandringsstråk och förbättrade hamnar. Västra stråket har ett pärlband av små badplatser, gång- och cykelstråk samt trädgårdar som kan utvecklas som ett picknickstråk. Här finns också den unika båtuhsmiljön vid Kaptensbo med sina rälsar och enkla bryggor som ska bevaras för framtiden. En förbättrad infrastruktur för båtlivet är ett mål där ett medvetet pärlband av gästhamnar med lagom avstånd bör utvecklas.

Städernas siluett från Vättern ska beaktas och hamnarna är viktiga att utveckla både för invånare, båturism och restaurangliv. En ambition är också att undersöka förutsättningarna för hur båttrafik för allmänheten kan utvecklas i våra sjöar. Välkommen att delta på denna resa med både långsiktiga visioner och förslag på konkreta projekt som utvecklar vår relation och vår koppling till Vättern.

Mona Forsberg
Kommunalråd

Bengt Mattias Carlsson
Stadsarkitekt

Martin Gustafsson
Projektledare

Innehållsförteckning

A

Inledning **6**

B

Metod **12**

C

Åtta fokusområden **20**

D

Vision för södra Vättern **36**

E

Vägen framåt **64**

A

Inledning

Inledning

Vättern är Sveriges näst största sjö och har ett spännande läge i Norden. Människor har i alla tider kunnat njuta av Vättern på olika sätt. Vättern har bland annat fungerat som kommunikationsled för båttransporter, som riktmärke i den svenska geografin, som källa att dricka ur och för rekreation. Kommuninvånarna är vana att ha Vättern som en fond i vardagen och det är kommuninvånarnas dricksvatten. Trots detta är just södra Vättern en relativt outnyttjad tillgång. Vi har bland annat hamnar som kan utvecklas och barriärer som avskärmar stadsbebyggelsen från sjön och gör sjön otillgänglig. Samtidigt påverkas förutsättningarna av vårt klimat. Bad-, båt- och strandsäsongen är relativt kort och Vättern kan vara en blåsig och oberäknelig sjö.

Intressena och aktörerna som finns runt om södra Vättern är många. Jönköpings kommun får ofta in förslag om hur södra Vättern skulle kunna utvecklas och förbättras för att bli mer attraktivt. Många upplever att det finns en outnyttjad potential samt förbättringsmöjligheter i södra Vättern. Under åren har det därför vuxit fram en insikt samt ett behov av att ta ett samlat helhetsgrepp kring utvecklingen av södra Vättern.

I Kommunprogrammet för mandatperioden 2018 - 2022 anges att ett arbete med att ta fram en vision för Vättern ska göras. Stadsbyggnadsnämnden gavs i Verksamhets- och investeringsplanen 2020 - 2022 i uppdrag att påbörja ett visionsarbete för Vättern. Visionen ska bidra till att det finns attraktioner längs hela vätterstranden från Bankeryd till Gränna. Våren 2021 fick stadsbyggnadskontoret i uppdrag att sätta samman en arbetsgrupp. Detta dokument är resultatet av det arbetet som har pågått under åren 2021, 2022 och 2023.

Tekniska kontoret jobbar sedan 2020 med riktade insatser för att utveckla hamnarna i kommunen. Arbetet bygger på samverkan med föreningar i kommunen som representerar båtlivet.

Ett arbete med att utveckla centrala delarna av Vätterstranden i Jönköping samt ett projekt med att utveckla hamnpiren i centrala Jönköping pågår parallellt med föreliggande arbete. Under första delen av 2023 bjöd kommunen in till en arkitekttävling för hur Hamnpiren och anslutande kajstråk kan komma att se ut i framtiden.

Syfte

Syftet med visionsarbetet är att ta fram en plattform som på en övergripande nivå ska ge vägledning i den fortsatta utvecklingen av södra Vättern.

Visionen har som syfte att skapa en gemensam plattform där vi kan utveckla Vätterns kustremsa både utifrån ett helhetsperspektiv men också utifrån lokala förutsättningar som tar hänsyn till olika karaktärsdrag och varierande naturtyper runt sjön. Visionens första steg är därför våra fyra tydliga karaktärsområden.

Därför är Vision södra Vättern viktig

Genom att ta fram en vision är målsättningen att bidra med en gemensam riktning och övergripande bild av en hållbar och strategisk framtid för södra Vättern. Målsättningen är att:

Ta ett samlat grepp

Det finns många frågeställningar som berör en utveckling av södra Vättern samtidigt som intressena och aktörerna är många. Kommunen får årligen in förslag om hur södra Vättern kan bli mer attraktivt. Flera arbeten och initiativ pågår idag för att öka attraktiviteten kring sjön. Det finns ett behov av att ta ett samlat grepp kring helheten avseende utvecklingen av södra Vättern.

Värna hållbarhet

Vätterns klara vatten är vida känt. Vi ska ta hand om Vättern och skydda den.

Nyttja södra Vätterns potential

Det finns en outnyttjad potential kring tillgänglighet, besöksmål och aktiviteter både på vatten och på land.

Vättern som konkurrensfördel

Alla platser har sina förutsättningar. Södra Vättern är en unik konkurrensfördel för Jönköpings kommun som kan attrahera både människor och verksamheter.

Vättern för alla

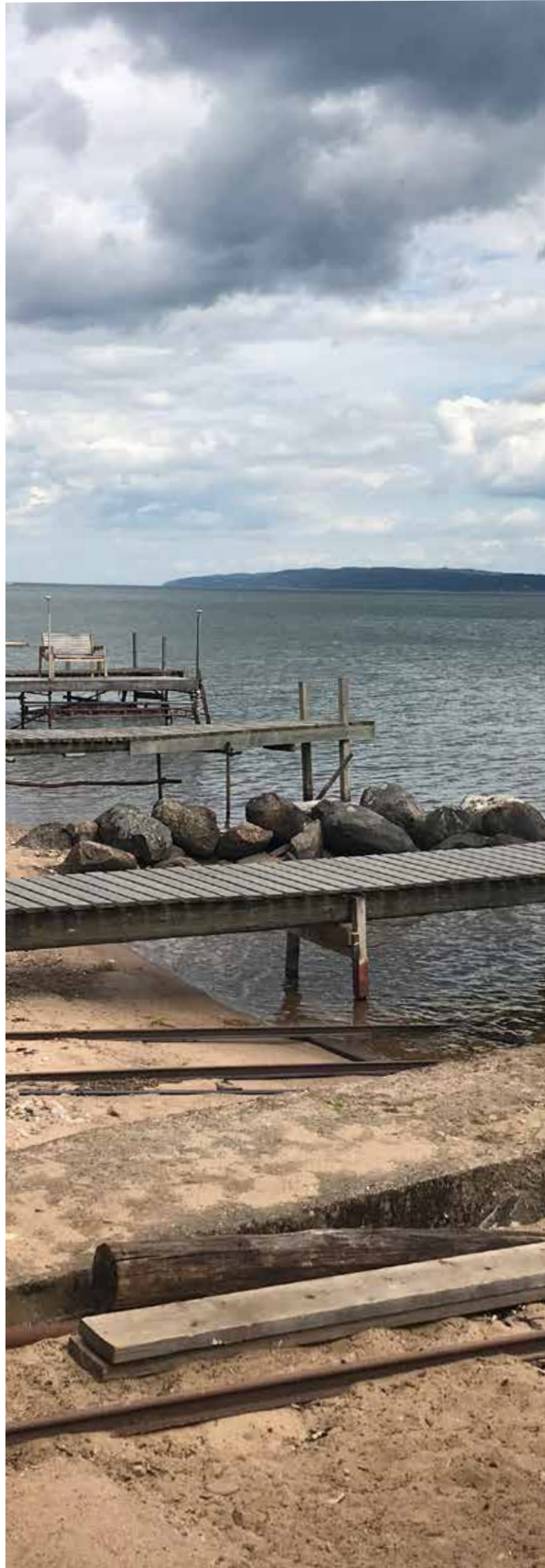
Alla ska ha möjlighet att ta del av och njuta av södra Vättern. Sjön ska vara en destination och målpunkt för alla.

Avgränsningar

Den geografiska avgränsningen är den del av Vättern och dess stränder samt vattennära lägen som finns inom Jönköpings kommun. Med södra Vättern menas i detta arbete området inom kommunens gräns: från Domsand i Bankeryd till Uppgränna.

Det finns många tänkbara perspektiv som går att beakta i en vision för södra Vättern eftersom frågan är så pass bred. I visionen har fokus främst varit på rekreation, tillgänglighet och hur de olika geografiska delarna kan utvecklas.

Bryggor vid Kaptensbo

Göta kanals öppnande 1832 gjorde att Vättern fick kontakt med Östersjön och Vänern. Detta hade betydelse för utvecklingen av sjöfarten i södra Vättern. Sjöfarten i södra Vättern hade en topp i slutet på 1800-talet då många segel- och ångfartyg använde Vättern som kommunikationsled. På bilden syns Motala Express som tillverkades på Jönköpings Mekaniska Verkstad och levererades 1895 för passagerartrafik på linjen Jönköping-Motala. Ångfartyget utgjorde en symbol för båttrafiken i Vättern och har kallats "Vätterns fånge" då den var för lång för slussarna i Göta kanal. Fartyget befinner sig numera inte längre i Vättern. Foto: AB Conny Rich Foto. Jönköpings läns museum

Vättern

Om Torne träsk i Kiruna kommun är Sveriges största fjällsjö kan Jönköping ståta med det som närmast beskrivs vara Sveriges sydligaste fjällsjö. Sjön Vättern är ett Natura 2000-område och ingår i EU:s nätverk med värdefulla naturtyper. Statistiskt är Vättern Sveriges näst största och EU:s fjärde största sjö. Den är klar, kall och djup, som djupast ned till 128 meter och med ett siktdjup på ned till 10 meter. Vattenvolymen är stor, framför allt i förhållande till ett jämförelsevis litet tillrinningsområde. En regndroppe som faller i en vätterbäck eller på Vätterns vattenyta har en lång färd till utloppet i Motala. Sjöns omsättningstid är 60 år.

Sjöns regionala sammanhang och värde

Vättern är ett riksintresse för Natur- och kulturvärden, Naturvård och yrkesfiske och Turism- och friluftsliv. Fyra regioner och 21 kommuner finns inom Vätterns avrinningsområde. Landskapet runt Vättern karaktäriseras av jordbruk-, skogs-, skärgårds- samt kustlandskap. I norra delen av sjön finns lugnare vikar och skärgård med kobbar. Göta Kanal ansluter till Vättern i norr vilket bidrar till att båtturen främst är koncentrerad dit.

Utmed Vättern huserar åtta kommuner i direkt anslutning till sjön: Jönköpings kommun, Ödeshögs kommun, Vadstena kommun, Motala kommun, Askersunds kommun, Karlsborgs kommun, Hjo kommun och Habo kommun. Det finns cirka 35 hamnar i Vättern och 16 av hamnarna har gästhamnsplatser. Det finns möjlighet att tanka båten i Motala, Karlsborg och Askersund.

Vättern har mot bakgrund av samhällsutvecklingen successivt tappat sin betydelse som kommunikationsled. Jönköpingsbanans tillkomst på 1860-talet och E4:ans tillkomst på 1950–60-talet har skapat barriärer mellan Vättern och Jönköping/Huskvarna. Broarna över hamnkaneln i Jönköping blev permanenta på 1970-talet och innebar slutet för Munksjön som Jönköpings hamn. Förutom trafik mellan Gränna och Visingsö, finns idag ingen kommersiell båttrafik som möjliggör för kommuninvånare eller besökare att uppleva södra Vättern ute på vattnet.

Klimat och miljö

Livet i sjön påverkas ständigt av vårt sätt att leva. Genom Vätternvårdsförbundets samlande kraft förvaltas Vättern genom organisationen Samförvaltning Vättern.

Under 1900-talet ökade näringshalten i Vättern vilket ledde till en tillväxt av alger. Idag är vattnet återigen klart och mer näringsfattigt. Dock medför sjöns långa omsättningstid att de gifter, bland annat PCB och kvicksilver, som tillfördes i sjön under 1900-talet, finns kvar ackumulerat i livets näringsväv. Motsvarande sker tyvärr med nya miljögifter som anrikas och ackumuleras vilket behöver elimineras och hanteras nära utsläppskällorna. Vanligtvis upptäcks det högst halter hos toppredatorer i näringsväven, exempelvis stora fiskar såsom röding och öring.

Vättern är, utöver en källa för dricksvatten, även en sjö som indirekt får ta emot mycket avloppsvatten både från kommunala reningsverk, enskilda anläggningar och direkta utsläpp av dagvatten. Rening av vatten är viktigt för att vi ska kunna behålla och förbättra sjöns vattenkvalitet och siktdjup.

De pågående klimatförändringarna utgör ett hot mot flera arter i Vättern såsom många kallvattensarter och glacialrelikter. Ett exempel är Vätterrödingen, vars livsmiljö försämras om sjön blir varmare och isen inte lägger sig på sjön.

En hög biologisk mångfald ger en tätare näringsväv med flera trofinivåer som mer effektivt fångar upp näring och binder kol. Spill från näringsväven blir detritus, organiskt material, som singlar ner till Vätterns bottenbotten. Tack vare sjöns biologiska mångfald bidrar Vättern, trots det till näringsfattiga vattnet, till att vara en av landskapets kolsänkor. Med hjälp av att utveckla befintliga kolsänkor och tillföra fler, kan den rådande klimatpåverkan dämpas på sikt.

B

Metod

Metod

Arbetsgruppen har samlat på sig intryck och erfarenheter under arbetets gång. Analyser, samtal, studieresor, workshops, dialoger och omvärldsspaningar har genomförts. Ovan beskrivna process har lagt grunden för innehållet i detta dokument.

Arbetsprocess

En förvaltningsövergripande arbetsgrupp bildades våren 2021, projektet leddes av projektledare vid stadsbyggnadskontoret. Studiebesök och platsbesök har genomförts vid flera olika tillfällen. Även workshops med politiker och tjänstepersoner har hållits. Arbetsgruppen har även lyssnat på föredrag av utomstående organisationer och kommuner. Material från tidigare dialoger, pågående projekt och beslut har vävts samman i detta arbete.

Medborgardialog

Sommaren 2021 genomförde stadsbyggnadskontoret en medborgardialog inom ramen för arbetet med att utveckla Vätterstranden, en del av södra stadsstråket i denna vision. Uppåt 4000 svar kom in. Många bra synpunkter och idéer inkom som underlag för vidare arbete. Många dialoger har också tidigare hållits med föreningar och båtklubbar, vilket varit till nytta för projektet.

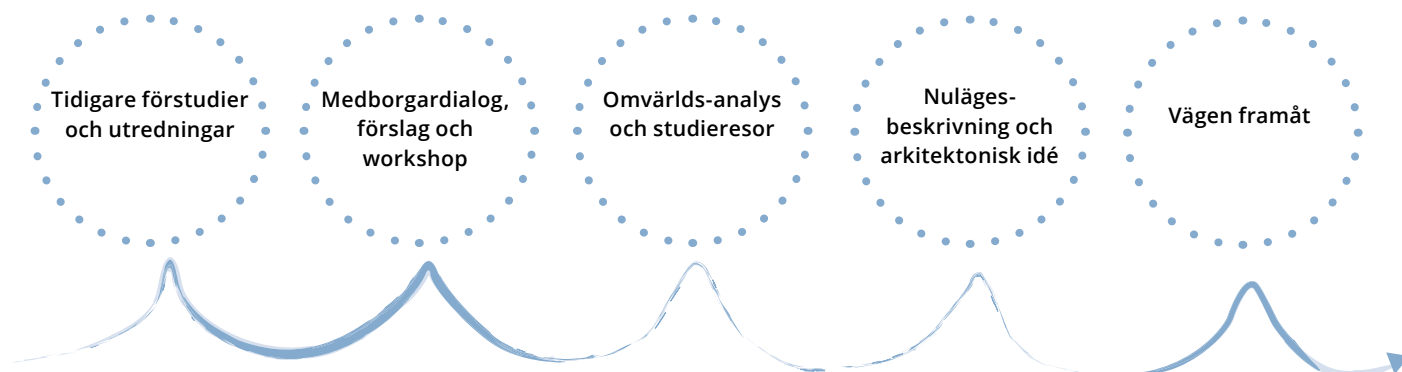
En av frågorna i medborgardialogen var:

”Om ni får tänka på Vättern i ett större perspektiv, den del av Vättern som omfattas av hela vår kommun, alltså från Gränna till Bankeryd inklusive Visingsö. Hur tycker ni Vättern och dess kust skulle kunna göras mer attraktiv och intressant för medborgare och turister?”

Nedan visas ett urval av de svar som inkom under medborgardialogen och som bygger på frågan ovan.

Processen

Medborgarförslag

Vättern och dess strandremsa engagerar invånarna. Många förslag har lämnats till kommunfullmäktige i form av medborgarförslag och Jönköpingsförslaget.

Exempel på inkomna medborgarförslag av större karaktär

Dessa förslag faller inom ramen för visionen och dess fortsatta arbete:

- Göra Vätterstranden i Huskvarna mer gästvänlig.
- Förbättra båtlivet i Jönköpings kommun.
- Förbättring för badande vid Vätterstranden.
- Önskemål om kallbadhus vid Vätterstranden.

Tidigare nämnda medborgarförslag/Jönköpingsförslag och inspel i olika dialoger hanteras lämpligen inom ramen för det fortsatta arbetet. Se bilaga 2 för sammanställning av inkomna medborgarförslag/Jönköpingsförslag.

Workshop

En workshop med politiker och tjänstepersoner från stadsbyggnadskontoret, tekniska kontoret, kultur- och fritidsförvaltningen samt Destination Jönköping genomfördes inom ramen för detta arbete våren 2022. Deltagarna fick svara på frågan: *År 2050, hur ser det ut i södra Vättern då?* Huvuddragen av det som framkom på workshopen presenteras nedan utifrån södra Vätterns olika geografiska delar:

Östra delen och Visingsö

Diskussionerna om de östra delarna handlade bland annat om att utveckla vandringsmöjligheter och skapa bättre tillgänglighet till Vättern. Stärka badmöjligheter och utöka tillgängligheten till service såsom toaletter och skapa hubbar i anslutning till Vättern för både land- och vattenaktiviteter. Även glamping och övernattningsmöjligheter nämndes. Trappor vid branter för att ta sig till vattnet.

Gränna hamn spelar en större roll för besöksnäringen och att skapa fler övernattningsmöjligheter av varierat slag. Gränna hamn har potential att vara en nod för olika typer av båttrafik i framtiden.

Gällande Visingsö handlade visionerna om att skapa ännu bättre förutsättningar att utveckla det som redan idag gör ön till ett intressant besöksmål.

Södra delen

Diskussionerna handlade för detta område bland annat om att utveckla befintliga och nya målpunkter samt att skapa bättre tillgänglighet till Vättern; att alla ska ha möjlighet att ta del av Vättern och dess kust. Utfyllnad/breddning för att skapa utrymme samt nya förutsättningar togs upp liksom diskussioner om järnväg och väg som idag utgör barriärer och hur man kan skapa fler över- och undergångar. Behovet av fler toaletter, omklädning- och duschmöjligheter längs med den centrala stranden diskuterades. Fler badbryggor och bättre förutsättningar för att utveckla båtlivet samt bättre förutsättningar för vatten- och landaktiviteter var viktiga synpunkter hos flera.

Västra delen

För den västra delen berörde diskussionerna bland annat utveckling av rekreation och det tätortsnära friluftslivet genom sammanhängande stråk och platser utmed Vättern. Vi diskuterade behovet av allmänna toaletter, aktivitetshubbar längs med sträckan, fler anöringsplatser för båt, att tillgängliggöra svåråtkomliga badplatser med exempelvis fler trappor ner. Vi talade om att stärka och bevara platser längs sträckan.

Omvärldsanalys

En omvärldsanalys handlar om att lära sig av hur andra arbetar med liknande frågeställningar genom att exempelvis ta del av andras planer, mötas och föra dialog. Inom ramen för detta projekt har kontakt tagits med bland annat Hjo kommun, Västerås stad, Karlsborgs kommun, Köpenhamns kommun, Sekretariatet för Kögebukts utveckling, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Leader Vättern, Mälarens Vattenvårdsförbund, Göta kanalbolaget, Motala kommun, Karlstad kommun, Örebro kommun och Helsingborgs kommun. Även studier av alpsjön Gardasjön i Italien har gjorts liksom av Ven och Lysekil.

Nedan följer kortfattat vad som framkommit i omvärldsanalysen.

Kallbadhus

Varje kallbadhus är unikt: avseende funktion, utformning, hur det drivs och finansieras. Ett kallbadhus kan vara av olika storlek och kan bidra till ett trevligt inslag i strandmiljön och ha flera funktioner än bara en badinrättning. Ofta fungerar de som mötesplatser.

Stränder och bryggor

Stränder och bryggor gör vatten mer lättillgängligt både från land och sjö. Ett varierat utbud av stränder och bryggor, i form av olika och varierad rumslighet, storlek och skala, ger ofta badmöjligheter av olika karaktär, vilket skapar attraktivitet.

Bryggor kan bidra till att platser blir mer tillgängliga och attraktiva. Bryggor fyller även en funktion på långgrunda stränder eftersom tillgängligheten ökar. Många vinterbadare uppskattar bryggor.

Friluftsliv och rekreation: Året om

Friluftsliv och rekreation är viktigt för folkhälsan, människors intresse för miljöfrågor, för besöksnäringen och för de boende. I detta arbete avser friluftsliv vistelse utomhus i natur- och

kulturlandskap som bidrar till naturupplevelser och välbefinnande. Exempel på friluftsliv kan vara vandring, picknick, paddling, fiske, dykning, en ridtur och svampplockning. Rekreation kan innebära vila, avkoppling eller ett stärkande miljöombyte för att hämta ny kraft.

Samverkan med föreningar eller andra aktörer är viktigt för utveckling av friluftslivet. Kommunen har möjlighet att skapa förutsättningar som gynnar föreningarnas verksamheter.

Attraktiva hamnar

Hamnområden kan betraktas som noder utifrån ett båt-, turist- och aktivitetsperspektiv där människor kan mötas både på land och vatten. Hamnar kan också vara av regional betydelse eftersom dessa även kan nyttjas av invånare i grannkommuner.

Plats- och stadsutveckling samt regionala målpunkter

Kommuner arbetar för att skapa fler upplevelser utmed vattnet för att gynna besöksnäringen och stärka kommunens eller regionens attraktivitet. En kommuns identitet är inte bara viktigt utifrån ett besökarperspektiv utan även utifrån ett invånarperspektiv. En kust med stränder, strandpromenader, hamnar eller båtliv kan vara en av flera orsaker till att en person bor kvar eller flyttar till just den kommunen.

Flera kommuner har intensifierat sitt arbete med att utveckla sina hamnar och kustområden under de senaste 20–30 åren. Kommuner vid vatten har målmedvetet fokuserat på sitt läge och därmed blivit mer medvetna om att kusten är en potentiell konkurrensfördel i förhållande till kommuner som saknar kust.

Kallbadhus

Det finns en vilja hos många att kommunen ska få kallbadhus. Olika former av badhus har funnits i centrala Jönköping tidigare. Kallbadhus var ett ämne som uppkom på workshopen.

Utfyllnad

Tillskapa ny och samtidigt bevara befintlig strand. Bild på karta över Amager strandpark tagen från studieresa.

Studieresor

En del av omvärldsanalysen har varit att studera platser runt Vättern och i bland annat Helsingborg och Köpenhamn. Bilden föreställer Køge strandpromenad i Danmark.

Båtturer på Vättern

Bilden föreställer S/S Trafik som utgår från hamnen i Hjo. Det har tidigare gått reguljära båtturer i södra Vättern. Motala Express gick på Vättern mellan 1895 och 2010.

Spänger bildar stråk

Anpassa stråk efter naturen. Bilden föreställer Långevikspromenaden i Lysekil.

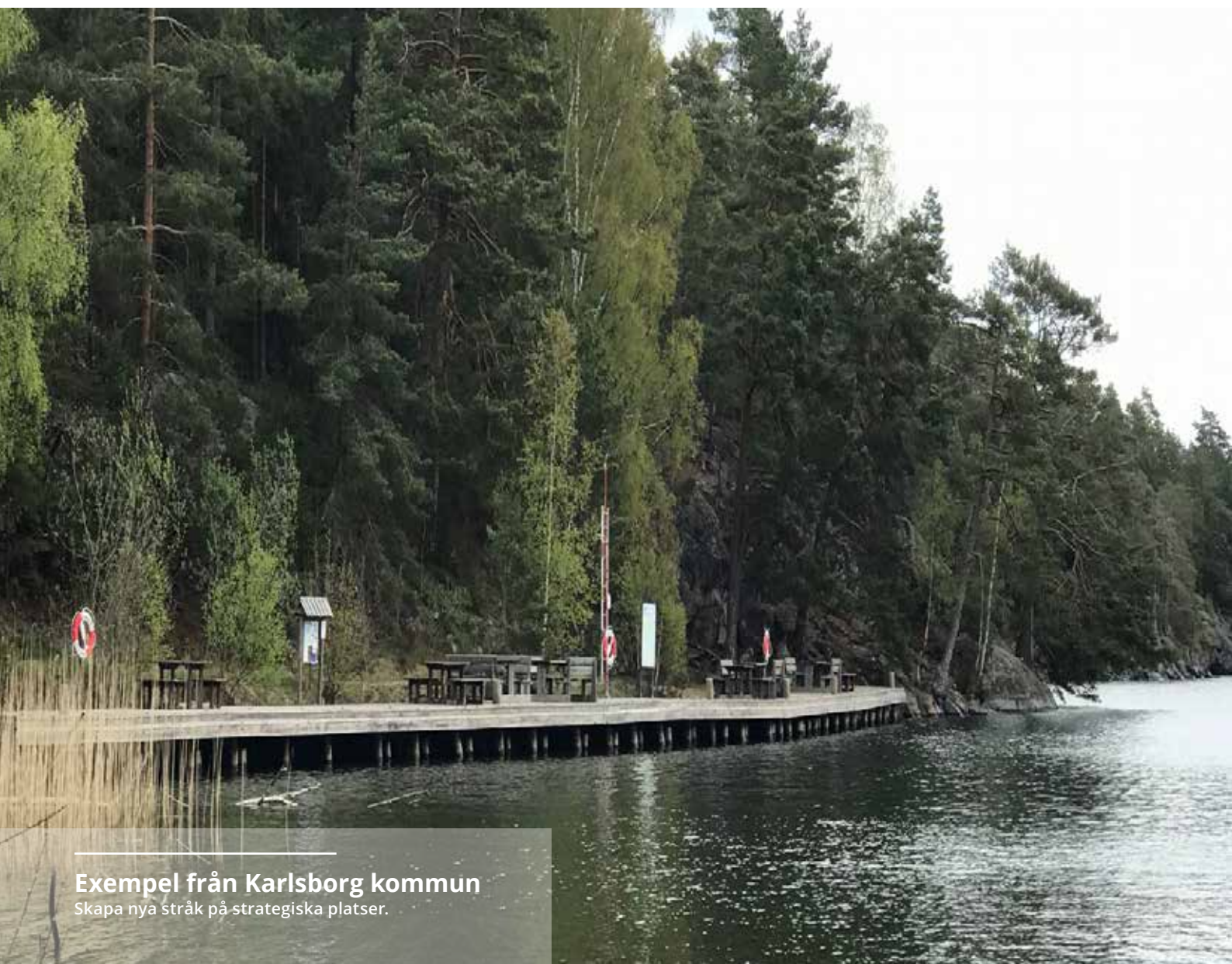
Investerings; komplicerade och långdragna processer

Investeringar och satsningar i hamnar och utmed kuster kräver stora ekonomiska resurser. Det finns exempel på kommuner som fått extern finansiering i form av EU-medel via olika fonder. Det finns även nationella medel att söka från till exempelvis Naturvårdsverket och Tillväxtverket. Lagstiftning och andra juridiska skydd som verkställer att förändringar i vattnet eller vid dess kust är motiverade och lagenliga innebär att förändringar inte sällan innefattar långa och krävande processer.

Exempel från Hjo kommun

Hjo kommun är ett exempel på platser där hamnen både fyller sin funktion för båtförarna, med gästhamnsplatser i trevlig hamnmiljö och närhet till stadens centrum, samtidigt som det skapar en mötesplats för besökare på land. Att hamnområden har olika förutsättningar och funktioner gör dessa till unika platser.

Exempel från Karlsborg kommun

Skapa nya stråk på strategiska platser.

Exempel från Örebro kommun

Exempel från Örebro om att återta kontakten med vattnet genom långsiktigt och strategiskt arbete

Oset och Rynningevikens naturreservat har genomgått en stor förvandling. Området ligger mellan Örebro stad och sjön Hjälmarén. Under en längre tid var delar av området militärt övningsområde, industriområde och avfallsområde. Ett förorenat, förstört och igenvuxet landskap skapades. När verksamheterna lades ned och kommunen återigen hade tillgång till området så fanns en vilja att återskapa delar av den natur som hade försvunnit i området. En stor restaurering av landskapet genomfördes från början av 90-talet och 20 år framåt: marken sanerades och i stället skapades nya våtmarker, betesmarker och ängar. Örebro stad fick tillbaka kontakten med sjön och blev ett attraktivt utflyktsmål. Foto: Örebro kommun

Inspiration från Danmark

I Danmark finns flera exempel på hur utfyllnader kan bidra till att skapa nya funktioner såsom promenadstråk, parkmiljöer och aktivitetsytor.

Köpenhamn har sedan många årtionden kämpat med höga havsvattenstånd. Stora utfyllnader gjordes i Køge, söder om Köpenhamn, på 1970-talet. Här skulle utfyllnaderna fungera som skyddsvallar mot höjning av havsvattennivån. Utfyllnaderna i Køge utvecklades till attraktiva strandparker. Amager, en annan strandpark i Köpenhamnsområdet, byggdes närmare de centrala delarna av Köpenhamn på 2000-talet. Strandparken i Amager är mindre och mer urban till sin karaktär än den i Køge. Motivet till att skapa Amager strandpark var bland annat för att få mer yta för bad, aktiviteter och rekreation kopplat till vattnet. I Köpenhamn finns tankar på nya utfyllnader, i Lynetteholm, vid inloppet till Köpenhamn, planeras en utfyllnad och som syftar till att skapa ny mark för 35 000 bostäder och utgöra skydd vid stormar/skyfall. Projektet beräknas ta 50 år att färdigställa.

Inspiration från Italien

Gardasjöns södra del påminner om södra Vättern med flera småstäder men med rikare båtliv och turism.

C

Åtta fokusområden

Åtta fokusområden

Vision södra Vättern vilar på åtta identifierade fokusområden, dessa presenteras nedan. Först kommer en kortfattad presentation och därefter en längre presentation av de åtta fokusområdena.

1. Hållbarhet

- Det som utvecklas ska vara miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart.

2. Identitet

- Det som utvecklas ska ha en lokal förankring, stärka det unika med platsen och dess omgivande miljö.

3. Tillgänglighet, stråk och barriärer

- Det ska vara enkelt för alla, oavsett funktionsförmåga, att ta del av det som södra Vättern erbjuder genom sammanvävda stråk och att kopplingar tillgängliggörs.

4. Trygghet och service

- Det som utvecklas ska främja en ökad trygghetskänsla och bidra till bättre servicefunktioner.

5. Båtliv och hamnar

- Genom ett utvecklat pärlband av gästhamnar och hamnområden stärker vi det privata båtlivet. Se över förutsättningarna för en utveckling av passagerarfärjelinjer för kollektivtrafik, turtrafik eller båttaxi.

6. Badkultur

- Det som utvecklas ska ge en variation av olika badmöjligheter.

7. Besöksmål

- Utveckla både befintliga och nya besöksmål nära Vättern.

8. Friluftsliv

- Utveckla friluftslivet i södra Vättern.

1. Hållbarhet

- Det som utvecklas ska vara miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart.

I linje med de globalt uppsatta målen i Agenda 2030 ska södra Vätterns utveckling vila på hållbarhet. Framgångsfaktorerna för att nå en hållbar utveckling är långsiktig planering och samverkan med hänsyn till miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. Vätterns vattenkvalitet och sjön som dricksvattentäkt ska skyddas.

Miljömässig hållbarhet

Ett sätt att ta hänsyn till miljömässiga aspekter för stadsutveckling, landsbygdsutveckling och infrastruktur är att använda livscykelperspektiv vid bedömning av åtgärdernas miljöpåverkan. Genom att stärka ekosystemtjänster och grön klimatanpassning i byggande och förvaltning ökar hållbarheten. Användning av energi, mark och vatten och andra markresurser ska ske på ett effektivt, resurssparande och miljöanpassat sätt.

Social hållbarhet

Social hållbarhet handlar om att skapa samhällen där alla individer får sina rättigheter tillgodosedda. Oavsett behov och förutsättningar ska alla ha samma möjlighet till en livsmiljö där de kan lära och utvecklas, känna tillit och förtroende till varandra och ha förutsättningar för ett gott liv och en god hälsa. En växande kommun måste därför ta hänsyn till alla människors behov och förutsättningar. För att nå dit behöver vi arbeta med integration, trygghet, tillgänglighet, jämställdhet, folkhälsa, medborgarinflytande, kultur med mera.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet kan uppnås när de resurser som används är inom planetens gränser och när våra grundläggande mänskliga behov är tillgodosedda. För Jönköpings kommun innebär det att använda, sköta om och underhålla såväl mänskliga som materiella resurser för att skapa långsiktigt hållbara värden. För att nå ekonomisk hållbarhet behöver det säkerställas att det ekonomiska systemet inte innebär negativa konsekvenser för miljömässig och social hållbarhet, och hitta nya, rättvisa och resurseffektiva sätt att konsumera.

LEAVE
NOTHING
BUT YOUR
FOOTPRINTS
ON THE
BEACH

2. Identitet

- Det som utvecklas ska ha en lokal förankring, stärka det unika med platsen och dess omgivande miljö.

Arkitektur är en viktig del i att skapa vår lokala identitet. Det är därför betydelsefullt att kvaliteterna och upplevelsevärdena för varje unik plats kommuniceras tydligt och tillgängliggörs.

Södra Vättern såsom bland annat Jönköping, Bankeryd, Huskvarna, Gränna och Visingsö har en intressant historia som är värdefull att lyfta fram. Detta kan göras genom exempelvis en temporär/mobil utställning med information om sjön ur en rad olika perspektiv vilket i förlängning kan skapa ett större intresse och en bredare kunskap om sjön. En utställning kan även fung-

JÖNKÖPING

HUSKVARNA

era som fond under utvecklingen av södra Vättern. Även konst kan bidra till att stärka områdenas olika platsidentitet.

Vättersänkan med Vättern och de mäktiga förkastningsbranterna sätter stor prägel på landskapsbilden. Sjön har genom alla tider påverkat och haft betydelse för händelser och samhällsut-

vecklingen i dess närområde.

Under 1800-talet var Vättern en farled för reguljär båttrafik från Jönköping, Huskvarna, Gränna och norröver till Stockholm. Vättern påverkar också lokalklimatet runt sjön och ger goda odlingsförhållanden på östra sidan.

BANKERYD

3. Tillgänglighet, stråk & barriärer

- Det ska vara enkelt för alla, oavsett funktionsförmåga, att ta del av det som södra Vättern erbjuder genom sammanvävda stråk och att kopplingar tillgängliggörs.

Tillgänglighet kan ses utifrån olika perspektiv - från land i form av gång, cykel, kollektivtrafik och bil, men även från sjön.

E4:an längs Vättern sägs vara en av Sveriges vackraste vägar samtidigt som den utgör en påtaglig barriär mot vattnet. Sedan 1860-talet då järnvägen anlades genom Jönköping har även den utgjort en barriär mot Vättern. Att tillgängliggöra Vättern med dessa barriärer som faktum är en utmaning. Lägg därtill generella hinder såsom topografi.

Områdena utmed södra Vättern kan göras mer kända och attraktiva genom att stråk knyter samman olika delar. Genom att skapa större sammanhängande stråk utmed Vättern ökar tillgängligheten och upplevelsen av helheter. För ökad tillgänglighet till södra Vättern krävs fler passager och bättre kopplingar men även komplettering av busshållplatser, skyltning etc.

Barriärer där Huskvarna hamn möter E4

Gränna hamn

E4:an förbi Huskvarna

E4:an förbi Huskvarna är en barriär mellan staden och Vättern. Samtidigt får bilisterna på E4:an fina utblickar över Vättern.

4. Trygghet & service

- Det som utvecklas ska främja en ökad trygghetskänsla och bidra till bättre servicefunktioner.

Det ska upplevas tryggt, säkert och trivsamt att vistas vid södra Vättern. Det finns en önskan hos många, framför allt vid Vätterstranden att få större tillgång till offentliga toaletter, kiosker, omklädningsrum, badhytter och förvaringsutrymmen med mera. Vad trygghet är ser olika ut beroende på var på sträckan man befinner sig och vem man är. Det är viktigt att utgå från platsernas specifika förutsättningar.

För nya servicebyggnader gäller att de ska gestaltas medvetet efter tydlig arkitektonisk idé. För ny service gäller att platsernas specifika egenskaper är vägledande för vilken typ av service som kan vara intressant att utveckla i ett framtida perspektiv.

Väl utformade utedass vid Ekelundshov

Tillfälliga toaletter vid Vätterstranden som ribbats utvändigt

Hamnar är mötesplatser

Bilden visar Hjo hamn som har varit ett av studiebesöken. I hamnområdet finns hamnkontor, service och matställen samlade, men även inslag av kulturhistoria i form av till exempel räls och godståg.
Foto: Jesper Anhede

5. Båtliv och hamnar

- Genom ett utvecklat pärlband av gästhamnar och hamnområden stärker vi det privata båtlivet. Se över förutsättningarna för en utveckling av passagerarfärjelinjer för kollektivtrafik, turtrafik eller båttaxi.

Vissa utomstående båtägare skulle beskriva södra Vättern som en vit fläck på båtlivskartan, vilket också visar sig då besökande båtar från norra Vättern och Göta kanal är sällsynta. Avståndet till Göta kanal och avsaknaden av skärgård är säkert två faktorer som gör att båtar norrifrån sällan besöker södra Vättern. Men med bättre förutsättningar avseende gästhamnsplatser, platser att söka skydd med båt vid dåligt väder och nya och starkare besöksmål är det tänkbart att fler båtar skulle besöka södra Vättern.

Idag har båtklubbarna i södra Vättern cirka 3000 medlemmar och många människor lockas av frihetskänslan som båtliv kan erbjuda. Båtlivet för båtägare i södra Vättern skulle kunna göras mer spännande genom fler mindre utflyktshamnar. Då Vättern är det stora innanhavet även för många grannkommuner så är ett levande båtliv i södra Vättern även en regional fråga.

För att båtlivet och båtturismen ska kunna utvecklas behöver vi skapa ett pärlband eller nätverk av gästhamnar, tankställen och angringsplatser med lagom avstånd mellan.

Fokusområdet båtliv och hamnar är indelat i tre underkategorier: båtliv privat, båtliv kommersiellt samt hamnar.

Båtliv privat

Det finns ett stort intresse för att äga sin egen båt och ha en egen båtplats. Småbåtshamnarnas olika funktioner och kapacitet i södra Vättern behöver analyseras vidare för att bedöma framtidens behov och utvecklingsmöjligheter.

Strandhugg från land och sjöss

Det finns gott om smultronställen att nå till fots och med båt.

Båtliv kommersiellt

Det är väldigt attraktivt att komma ut på Vättern. Idag finns en färjelinje som trafikerar Gränna och Visingsö. Det vore attraktivt om kommuninvånare och besökare har möjlighet att komma ut på Vättern oavsett deras förutsättningar. Strategiska frågor att studera är vilka förutsättningar som krävs för att utveckla någon form av passagerarfärjelinjer för kollektivtrafik, båttaxi eller turtrafik på till exempel sommaren.

Hamnar

Hamnarnas framtida kapacitet för småbåtar är en strategisk fråga för kommunen. Antalet gästhamnsplatser och den generella utvecklingspotentialen hos kommunens hamnar är andra strategiska frågor.

Horisonten närvarande

En seglats med horisonten som front.

Förebilden Hjo hamn

Hjo hamn är en del av ett nätverk i norra Vättern. Hur kan ett nätverk av hamnar i södra Vättern utvecklas?

Foto: Jesper Anhede

Inspiration från förr

En tid som vittnar om ett aktivt båtliv i Vättern.

Foto: Calla Helena Sundbeck. Jönköpings Länsmuseum.

Inspiration från Karlstad

Karlstad har unika förutsättningar i och med dess älvar och sjön Vänern. I Karlstad finns så kallade Båtbussar: båtar som under sommartid trafikerar passagerarfärjelinjer för kollektivtrafik på älvarna och Vänern. Bakgrund till detta var att kommunens kollektivtrafikmyndighet fick i uppdrag att utreda kollektivtrafik på vattnet vilket bidrog till att det startades en försöksverksamhet år 2008, vilken sedan permanentades. Även om kollektivtrafik på vattnet inte är det snabbaste färdssättet ges resenärerna en annan upplevelse. Foto: Karlstad kommun.

6. Badkultur

- Det som utvecklas ska ge en variation av olika badmöjligheter.

Södra Vätterns badkultur kan stärkas genom att utveckla en variation av badmöjligheter. Till exempel kan en brygga stärka en badplats attraktivitet genom att besökaren kan komma ut en bit på sjön, vilket bidrar till en annan upplevelse av Vättern än från stranden.

Nordisk badkultur innehåller aktiviteter som kallbad, bastu och att dricka brunn. Dessa olika bad är också exempel på variationen i badkulturen. Badet har ett före och ett efter, det bygger på kontraster som kyla och värme, ljus och mörker, det är både en kroppslig och en sinnlig upplevelse.

Nu vill vi utveckla våra stränder med flera möjligheter till olika badupplevelser i hela vår kommun. Det kan vara kallbadhus i olika storlekar men också mycket enkla som en större brygga med ombytesmöjlighet. Bryggor är också ett sätt att komma ut från stranden och ta del av vyerna av vattenytan och få perspektiv på staden. Bastubad på strandkanten ger också flera möjligheter till bad året om. Sedan att utveckla våra sandstränder med ombyteshytter, toaletter, daglig skötsel som krattning samt solskydd, allt detta breddar möjligheterna.

Badkultur är till för alla, och badets sensoriska egenskaper ger oss en plats där det inte finns någon konkurrens, konsumtion eller skådespel, där fokus ligger enbart på att dela utrymmen och tankar, och njuta och dra nytta av vattnet.

I och med pandemin började vi hemestra och många återupptäckte våra fina stränder och även den nationella kallbadstrenden har inneburit en renässans för kallbadandet. Därför har vi just nu en unik möjlighet med vår stora kalla sjö.

Vattennära promenader

Möjliggör bad och rekreation. Bilden föreställer en strandpromenad i Helsingborg.

Olika funktioner samsas

Flera funktioner gör att platsen blir dynamisk och skapar en bredare badkultur. Det kan handla om att möjliggöra för bad, promenadstråk längs vatten, bastubad och utsiktsplatser.

Inspiration från Fyn i Danmark

Faaborg havnebad i Danmark. Här finns träbryggor, bad, bastu och faciliteter, allt anpassat för både barn och vuxna.

Badkultur

Vätternbad. Foto: Peter Appelin

Vättern, kallbadarnas paradiset

Många kommuner arbetar med att skapa förutsättningar för aktiviteter och upplevelser utmed kuster eller på vatten året om. Sjöar och stränder kan användas för långfärdsskridskor, vinterbad och pimpelfiske under vinterhalvåret.

Bad året om

Med mössa ovan ytan eller utan mössa under vatten.

Vättern erbjuder bad året om. Foto: Kallbadarna Jönköping

Karlshamns kallbadhus

Här finns omklädningsrum, bastu samt sammanträdesrum.

Foto: Egert Fransson

7. Besöksmål

- Utveckla både befintliga och nya besöksmål nära Vättern.

Att se den storslagna utsikten under resan utmed Vätterns kust väcker beundran och nyfikenhet. Ett skyltfönster som lockar till paus och kanske längtan att upptäcka mer. Vad kan jag göra här? Hur tar jag del av det vackra? Att kunna erbjuda upplevelser som både besökare och invånare vill ta del av är därför av största vikt och bidrar till att lokalsamhället utvecklas. Men för att få till en hållbar utveckling räcker det inte med att de som passerar tittar på utsikten. Befintliga besöksmål kan behöva kompletteras och nya utvecklas. Besöksmål med helhetsupplevelser som inkluderar både aktiviteter, mat och boende utgör ofta motorn för en plats utveckling och bidrar i stor utsträckning till dess attraktivitet.

Besöksmål är A och O för en plats attraktivitet. Att utveckla befintliga besöksmål och arbeta för att skapa nya besöksmål är viktigt för Vätterns attraktionskraft. En utveckling av besöksmål bidrar till fler mötesplatser i södra Vättern. Förutom större besöksmål som till exempel hamnar och kallbadhus, kan aktiviteter i vattnet och vattennära aktiviteter skapa attraktivitet som i sig blir till nya besöksmål. Aktiviteter som utförs på egen hand eller med guide. Det är vanligt att tematisera utifrån olika intressen som trädgård, kulturhistoria, mat och dryck mm. Exempel på aktiviteter i vattnet är kajak, kanot, segling, vinterbad och dykning. Exempel på tänkbara vattennära aktiviteter är vandring, rastning av hundar, löpning, triathlon, cykling i olika former, användning av utomhusgym, skate, beachbollsporter, bastubad, friskvård, yoga, fågelskådning. Exempel på vattennära kulturella aktiviteter kan vara mötesplatser, restauranger, caféer, festivaler, konst, musik, teater.

Brunstorps gård

Brygga i Vättern

Brahehus

8. Friluftsliv

- Utveckla friluftslivet i södra Vättern.

Jönköping har en hög ambition kring utveckling av ett rikt friluftsliv och är också högt nationellt rankad i den årliga uppföljning; Sveriges friluftskommun. Tillgång till naturupplevelser och möjlighet till ett aktivt friluftsliv, blir därför också en naturlig del i det samlade utvecklingsarbetet kring södra Vättern. Målet är att skapa goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv utmed hela kustremsan. Utifrån skiftande förutsättningar kommer det här att finnas behov av både ett lättillgängligt tätortsnära friluftsliv och mer utmanade friluftaktiviteter i Bauerskog och Vätterbranter.

Upplevelser i trolsk miljö

Ta del av vackra vyer och vandringar längs med östra stråket.

Samspel mellan leder och Vättern

Fler avstickare från befintliga leder ner mot Vättern tillskapas.

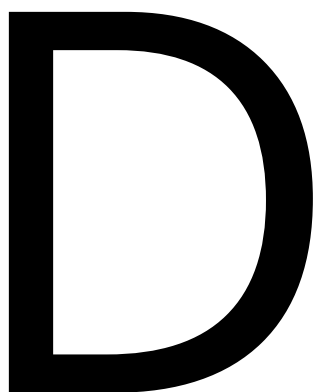
Vyer

Möjliggöra att enkelt ta sig till vackra utsiktsplatser.

Utsiktsplatser

Utsikter på östra sidan.

Vision för södra Vättern

- Fyra karaktärsområden med stråk på land och till sjöss

Vi kommuninvånare har alla en stark relation till vår stora sjö Vättern och vi är många som betraktar den varje dag. Genom historien har vi varit beroende av den för fiske och som kommunikationsled. I vår tid är Vättern kanske mer en källa till rekreation men vi följer då som nu ständigt dess olika väderskiften. Vårt dricksvatten kommer från Vättern och vi använder dess vyer som fond för våra liv. Vättern är vår viktigaste naturresurs och därmed grunden för vår livsmiljö här vid dess södra ände. Nu vill vi medvetet och på ett långsiktigt hållbart sätt både utveckla och säkra de kvaliteter som finns i mötet mellan sjö och strand.

Visionen handlar om att utveckla befintliga stråk och skapa nya till sjöss, för båtliv och på land, som vandringsleder och målpunkter, för bad och friluftsliv.

Vision södra Vättern utgår från fyra karaktärsområden som stadsbyggnadsidé och vilar på åtta fokusområden.

TECKENFÖRKLARING

	Vättern/mindre vattendrag
	Färjetrafik
	Karaktärsområde
	Befintlig åkermark
	Förstärka och tillgängliggöra tätortsnära/sjönära friluftsliv

Visingsö

**Östra
stråket**

**Västra
sjöstråket**

**Södra
stadsstråket**

**Fyra karaktärs-
områden som
stadsbyggnadsidé**

A scenic view of a lake with a tree in the foreground and a city in the distance. The tree is on the left, with its trunk and some leaves visible. The lake is in the middle ground, with a city skyline visible on the far shore under a blue sky with some clouds. A patterned blanket is laid out on the grass in the foreground, and a map is open on it.

**VÄSTRA SJÖSTRÅKET -
PICKNICKTRÄDGÅRDAR OCH CYKELSTRÅK**

An aerial photograph showing a calm body of water, likely a bay or fjord, with a steep, densely forested shoreline on the right. The forest is a mix of green and brown, suggesting autumn. In the distance, a small town is visible on the opposite shore under a clear sky.

**ÖSTRA STRÅKET -
BRANTER OCH BAUERSKOGAR**

An aerial photograph of a long, narrow island, Visingsö, surrounded by deep blue water. The island is divided into numerous rectangular fields of varying colors, including golden yellow, green, and brown. Small clusters of buildings and trees are scattered across the landscape. The sky is blue with some white clouds.

**VISINGSÖ -
KULTURLANDSKAPET**

Beskrivning av västra sjöstråket

Det västra sjöstråket sträcker sig mellan Domsand i Bankeryd och kanotklubbens anläggning nedanför Bymarken. I jämförelse med östra sidan bidrar Sjöåkra, Trånghalla, Strandängen, Kaptensbo och Bymarken till att västra sjöstråket av södra Vättern upplevs mer urban. Bilväg, järnväg och cykelväg knyter samman Bankeryd med Jönköping.

Västra sjöstråket präglas av naturområden med höga kvalitéer och öppna jordbruksmarker i bland annat Kortebo. I området finns i dag goda möjligheter för tätortsnära friluftsliv. Domsand i norra delen är en populär plats idag men kan upplevas som delvis sluten.

Västra sjöstråket har en viss otillgänglighet utmed sjön i och med privatägd mark samt avsaknad av sammanhängande stråk.

Stranden längs västra stråket har flera små badplatser som är mer eller mindre iordningsställda. I södra delen av kuststräckan präglas det sjönära stråket av små båthus och bryggor av varierade slag.

Delar av sjöstranden är påverkad av erosion och är en motsvarighet till Rosenlunds sandbankar, således en strandklint. Nedanför klinten finns sandstränder eller klapperstenstrand. De är tillgängliga från vattnet och land men mer undangömda. Strandklinten avbryts av berg och klipphällar här och där längs kusten.

Natursköna vandringsleder

Längs det västra stråket samsas vandringsleder med strandnära smultronställen. Att ta tillvara och utveckla dessa är viktigt.

Kopplingar till vattnet

Längs med det västra stråket finns två hamnar och ett flertal platser där det är möjligt att komma ned till Vättern. Platserna är både badplatser och platser med orörd natur.

Fruktträd

Längs västra stråket finns flera äldre trädgårdar och spår av stenmurar.

Gamla trädgårdar som kan bli picknickparker?

Badmöjligheter och bryggor utmed den västra delen

Domsand - en stark nod för båtliv

Vision för västra sjöstråket

- Picknickträdgårdar och cykelstråk

I framtiden erbjuder det västra sjöstråket ett tätortsnära friluftsliv. Ett sjönära naturstråk, i form av en sommarcykelväg med varierande underlag, binder ihop flera stränder, naturområden och rastplatser med badmöjligheter, mellan Domsand och Jönköping. Stråket innehåller utvecklade grönområden med vyer, nya bryggor, etapper av olika karaktär och möjligheten att ta sig ned till Vättern både till fots och med cykel.

Domsand är en attraktiv nod för båtliv, strandliv och aktiviteter på vatten och land. Samverkan mellan Habo och Jönköpings kommun ligger till grund för Domsands utveckling. Kopplingen mellan Bankeryd och Vättern är utvecklad.

I takt med att västra sjöstråket har utvecklats och kopplat samman de befintliga platserna är även nya mötesplatser utvecklade med badmöjligheter, grillplatser, parkmiljöer och caféverksamheter längs med stråket. För den som inte har en egen trädgård finns möjlighet att ta del av de nya fruktträdgårdarna utmed sträckan. Ett kallbadhus blir symbolen för utvecklingen på den västra sidan.

Ett sammanhängande stråk för gång och cykel finns till vissa delar utmed Vättern. Det finns trevliga stopp på vägen: stopp i form av badplatser, strandhugg, smultronställen, service och grillplatser. Sträckan är indelad i etapper av olika karaktär vilket skapar en variationsrik sträcka.

Kaptensbo

Båthusmiljön vid Kaptensbo, med sina bryggor och ramper med räls från Taberg, utgör en unik miljö att vårda.

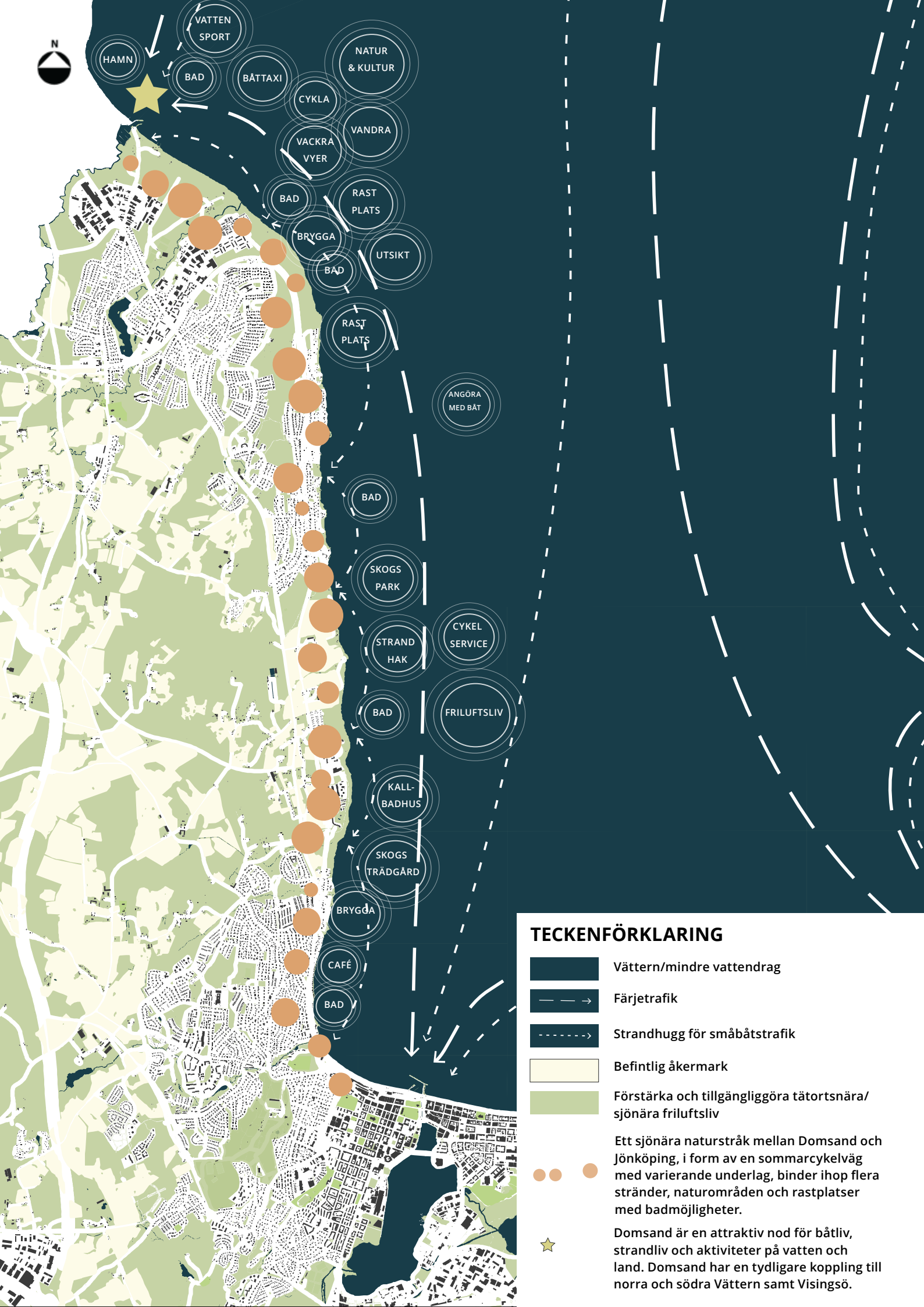
Brygghäng

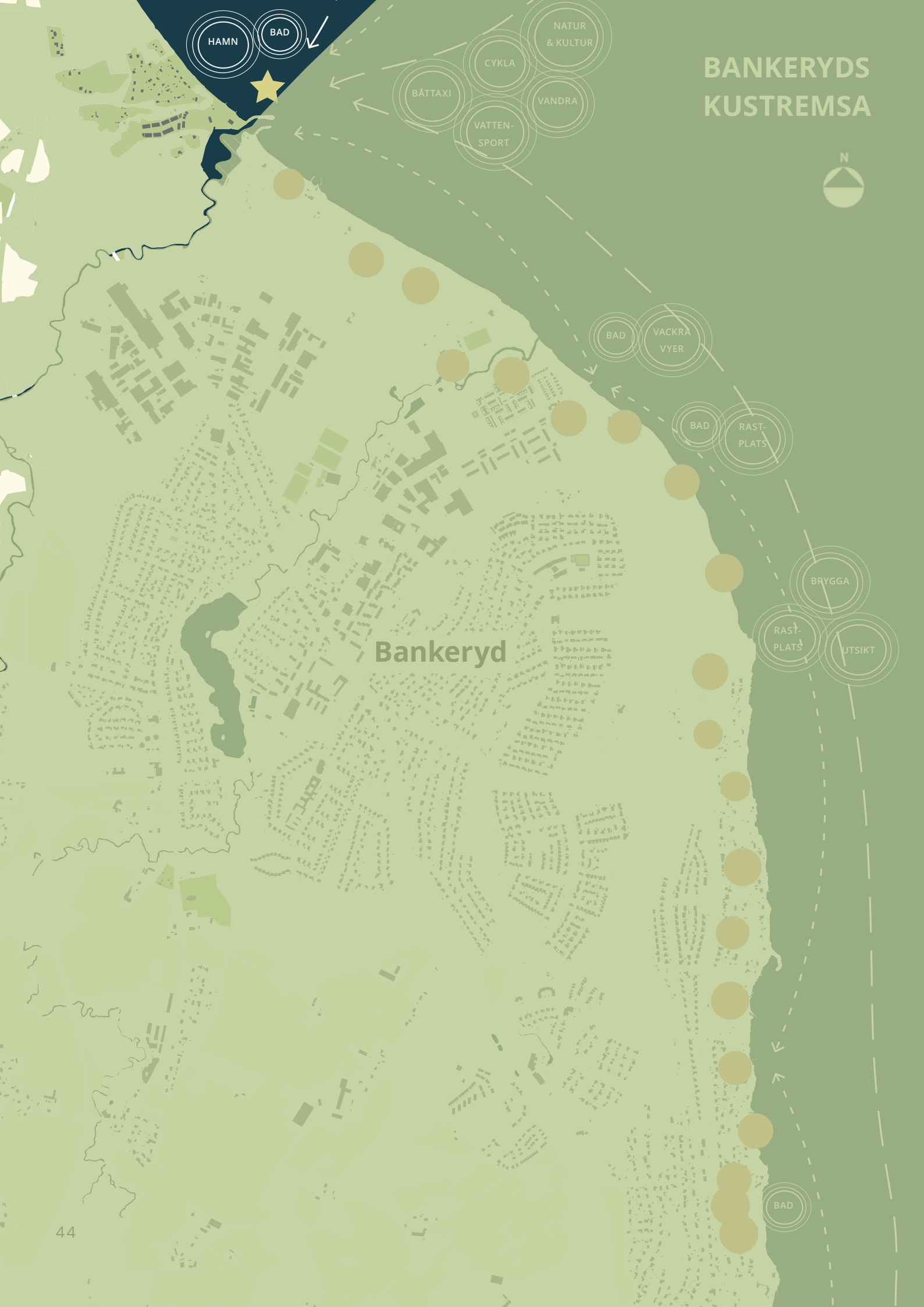
Nyrenoverad brygga utmed västra stråket.

Picknik i det gröna

Ta med en picknickkorg på cykeln och leta upp ett favoritställe.

BANKERYDS KUSTREMSA

HAMN

BAD

NATUR
& KULTUR

CYKLA

BÅTTAXI

VANDRA

VATTEN-
SPORT

BAD

VACKRA
VYER

BAD

RAST-
PLATS

BRYGGA

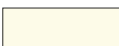
RAST-
PLATS

UTSIKT

BAD

Bankeryd

TECKENFÖRKLARING

	Vättern/mindre vattendrag
	Färjetrafik
	Strandhugg för småbåtstrafik
	Befintlig åkermark
	Befintlig parkmiljö/naturområde Förstärka och tillgängliggöra tätortsnära/ sjönära friluftsliv
	Kopplingen mellan Bankeryd och Vättern är bättre. Det sjönära naturstråket binder samman Domsand och Jönköping.
	Domsand är en attraktiv nod för båtliv, strandliv och aktiviteter på vatten och land. Domsand har en tydligare koppling till norra och södra Vättern samt Visingsö.

Beskrivning av södra stadsstråket

Södra stadsstråket avser sträckan från kanotklubbens anläggning nedanför Bymarken till Brunnstorps gård i Huskvarna. Jönköpings centrum är regionens motor och ansluter till den södra stadsstråket även om staden upplevs vänd med ryggen mot vattnet.

Det urbana Vätternnära sammanhängande gång- och cykelstråket som sträcker sig genom hela den södra stadsstråket är en pulsåder som också kopplar samman Huskvarna och Jönköping. Det finns idag många mötesplatser i det södra stråket men det finns utrymme för fler målpunkter och fler attraktiva mötesplatser såsom bryggor, parkmiljöer och kallbadhus.

Att gå och cykla utmed Vättern i södra stadsstråket är populärt. Stråket används för rekreation, motion och för pendling i vardagen mellan olika målpunkter. Stråket består av olika miljöer, från urbant till naturlig vätterstrand och har skilda karaktärer. Till exempel sandstrand, kaj med stenbumlingar, hamnar, sandbankar och park. Stråket kan bli mer känt om karaktärerna hos de olika delarna utvecklas och kopplas ihop på ett bra sätt.

I södra Vättern är mycket av marken inom Vätterns närområde otillgänglig eller ianspråktagen. Det innebär en utmaning i frågan om att öka antalet besöksmål och skapa utrymme för attraktiva aktiviteter. I Jönköping är till exempel strandremsan mellan järnvägen och Vättern relativt smal. På samma sätt är marken mellan E4:an och Vättern i Huskvarna mycket begränsad.

På vissa sträckor utmed den södra stadsstråket är det långt mellan passagerna som kopplar städerna och Vättern. Detta på grund av barriärerna i form av E4:an vid Huskvarna och järnvägen i centrala Jönköping. Att det ska vara enkelt att ta sig till Vättern är en viktig fråga.

Hamnarna i Huskvarna tillsammans med badplatsen Oset och Huskvarnaån bildar ett sammanhängande område utmed Vättern. Huskvarnaån och Rosendala hamn är kulturhistoriskt intressanta. Småbåtshamnarna i Jönköping och Huskvarna är dock begränsade till funktion och yta.

Söderut fortsätter vättersänkan i två dalgångar med Huskvarnaån och Tabergsån. Åarna ökar Vätterns influensområde för stadsnära friluftsliv vid vatten.

Rosenlunds bankar

Rosenlunds bankar utgör en spännande och unik miljö i södra delen. Denna del kan utvecklas med bättre kopplingar och platser.

Sjöstaden Jönköping

Liljeholmen med fin sandstrand i centrala Jönköping. Stadssjöarna Rocksjön och Munksjön i bakgrunden kompletterar Vättern och utgör tillsammans ett sjösystem.

Vision för södra stadsstråket

- stad möter strand

I framtiden finns fler aktiviteter och förbättrad service. Området har utvecklade platser för bad, vila, aktiviteter och rekreation. Det finns fler möjligheter för bad året om med bryggor och här finns ett nytt kallbadhus.

Det finns ett bra utbud av matupplevelser med fler restauranger som har öppet året om. Tillgängligheten och besöksmålen vid södra stadsstråket driver utvecklingen framåt för hela södra Vättern och har stärkt kommunens attraktionskraft.

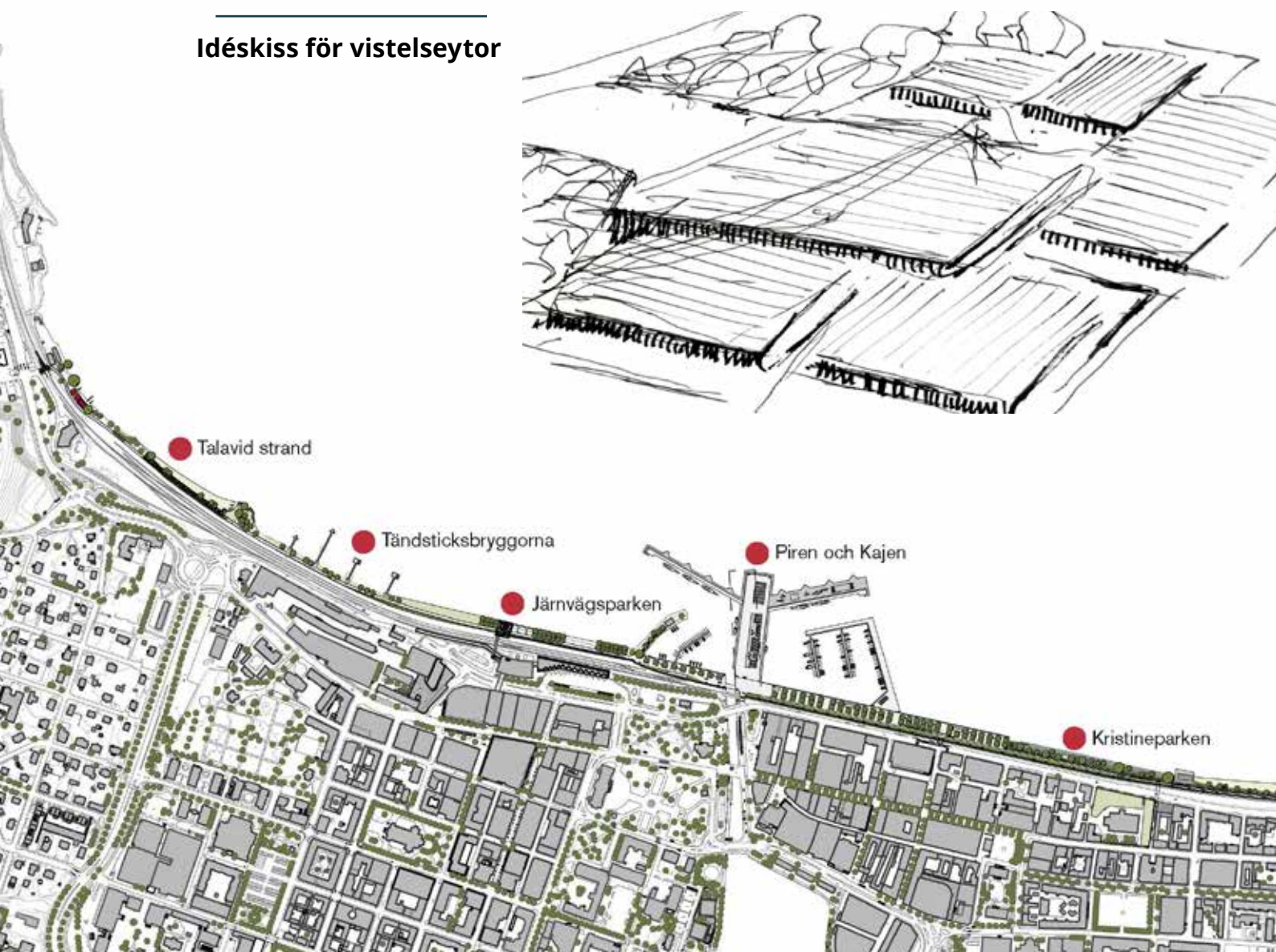
Jönköping och Huskvarna samspelar med Vättern på ett attraktivt sätt. Rosenlunds bankar

fortsätter att vara en attraktiv plats för rekreation och sammankopplas med vätterstränderna i Jönköping och Huskvarna och med intilliggande stadsdelar. Besöksmålen och miljöerna utmed södra stadsstråket skapar tillsammans en attraktiv helhet.

Södra stadsstråket upplevs trygg, lättillgänglig och har många rekreativa värden. Det finns en god tillgång till service samt ett brett utbud av aktiviteter. Södra stråket har stärkt sin position som mötesplats för alla kommuninvånare och besökare.

Hamnarna i Jönköping och Huskvarna är utvecklade och kompletterar varandra. Fler båtresenärer från norra Vättern hittar ner till hamnarna i södra stadsstråket. Piren utgör nav som mötesplats, både från land och sjö.

Idéskiss för vistelseytor

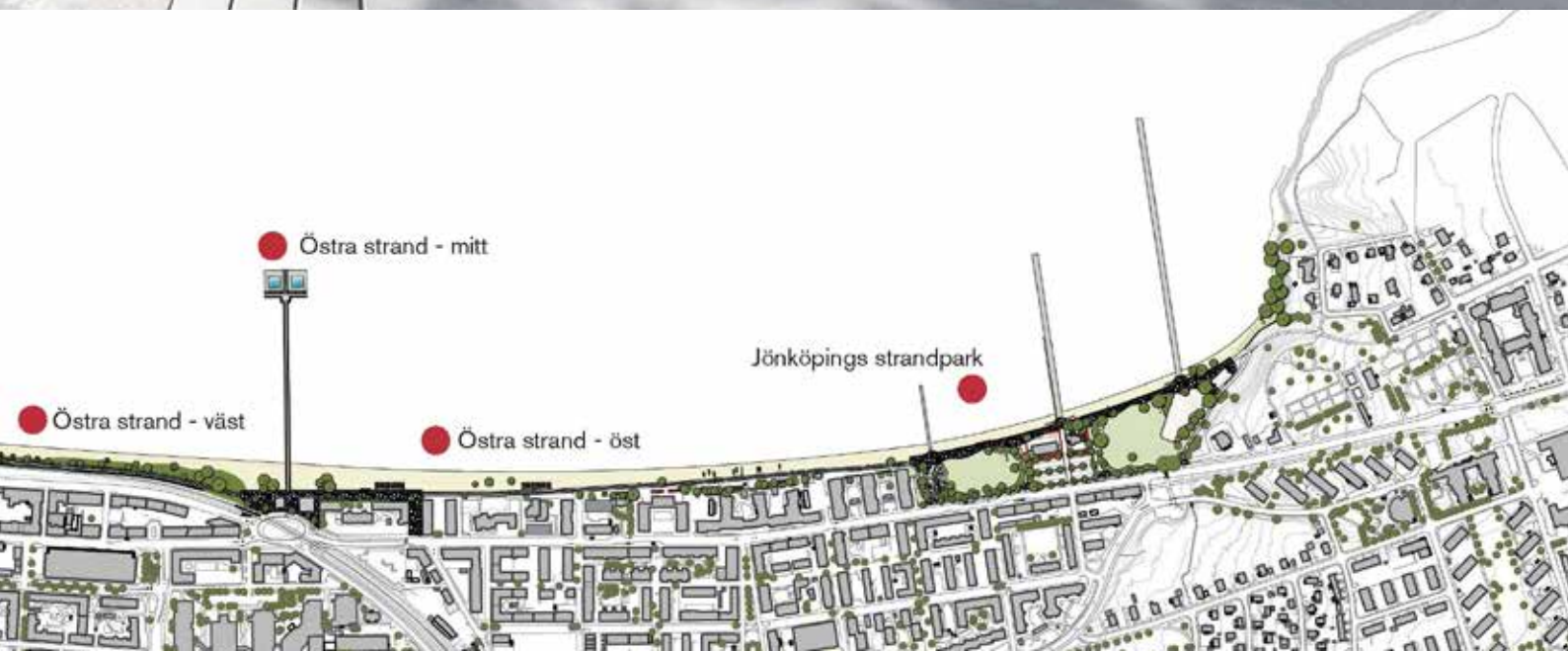

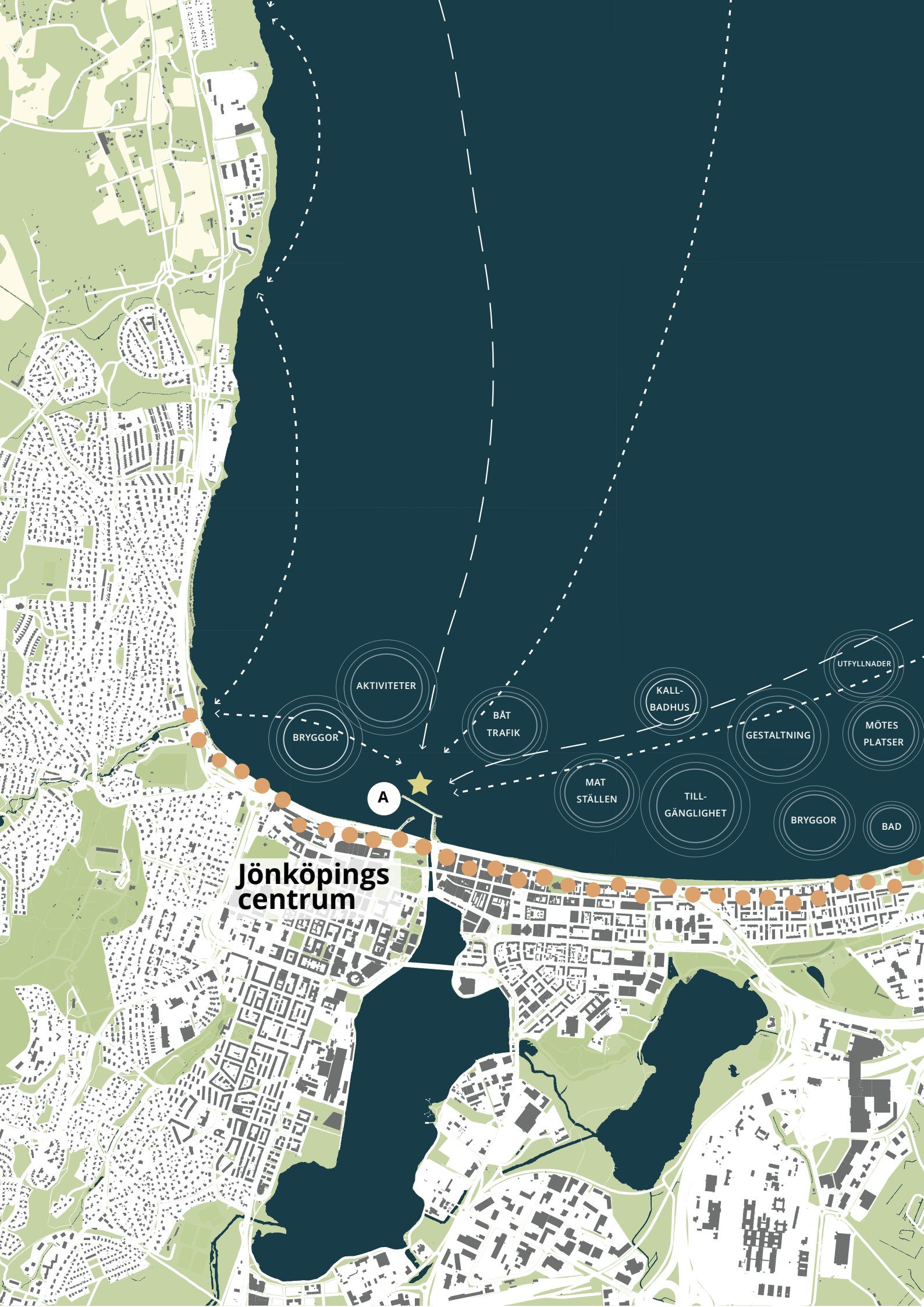

Utveckling av Vätterstranden och Piren

Det pågår redan arbete med centrala Vätterstranden och Piren i Jönköping. 2022 tog Nyréns arkitektkontor fram ett gestaltungsförslag för hur Vätterstranden kan utvecklas. Under våren 2023 startade en utlyst arkitekttävling i syfte att utveckla hamnpiren och kajstråket. Bild vid restaurang Sjön.

Bild nedan: Idéskissen visar en stadsbyggnadsidé för centrala Vätterstranden i Jönköping där stranden speglar staden i nio olika områden.

Jönköpings centrum

AKTIVITETER

BRYGGOR

A

BÅT
TRAFIK

KALL-
BADHUS

UTFYLLNADER

MÖTES
PLATSER

GESTALTNING

MAT
STÄLLEN

TILL-
GÅNGLIGHET

BRYGGOR

BAD

TECKENFÖRKLARING

Vättern/mindre vattendrag

Färjetrafik

Strandhugg/småbåtstrafik

Befintlig åkermark

Befintlig parkmiljö/naturområde. Förstärka/tillgängliggöra tätortsnära/sjönära friluftsliv

Det sjönära urbana stråket sträcker sig genom hela södra stadsstranden och utgör en pulsåder som också kopplar samman Huskvarna och Jönköping. Utmed stråket finns många attraktiva mötesplatser.

Hamnarna i Jönköping och Huskvarna är utvecklade.

A. Piren utgör ett nav i södra Vättern som mötesplats - både från land och sjöss

B. Rosenlunds bankar, en attraktiv plats för rekreation

Huskvarna hamn, Rosendala hamn och Osets badplats är utvecklat för bad, båtliv och rekreation. De tre områdena bildar tillsammans Huskvarna sjöfront.

C. Osets badplats

D. Rosendala hamn

E. Huskvarna hamn

HUSKVARNA SJÖFRONT - UTVECKLAT MÖTE MED VÄTTERN

Huskvarna

I samband med att E4:an drogs förbi Huskvarna på 60-talet så tappade staden sin direktkoppling till Vättern. Fler kopplingar skulle göra Vättern mer tillgänglig för medborgarna. Huskvarnasidan åtnjuter kvällssolen och Jönköpingsidan morgonsolen.

TECKENFÖRKLARING

	Vättern/mindre vattendrag
	Färjetrafik
	Strandhugg/ småbåtstrafik
	Befintlig parkmiljö/ natur-område
	Det sammanhängande stråket har stärkts och binder samman Huskvarna sjöfront. Kopplingen mellan Huskvarna och Vättern är utvecklad.
	Hamnarna är utvecklade.

Huskvarna hamn, Rosendala hamn och Osets badplats är utvecklat för bad, båtliv och rekreation. De tre områdena bildar tillsammans Huskvarna sjöfront.

- A Osets badplats
- B Rosendala hamn
- C Huskvarna hamn

Småbåtar, aktiviteter på vatten och kommersiell trafik

Ökad förekomst av småbåtar, vindsurfing, kajak och dykning. Det finns bra möjligheter att hyra utrustning. Det finns passagerarfärjelinjer för kollektivtrafik mellan olika destinationer i Vättern: bland annat dagsturer mellan Gränna och Jönköping.

Ytor för vistelse och aktivitet

Till exempel fler sittmöjligheter, promenadstråk, utomhusbio, bryggor, gräsytor för olika funktioner och aktiviteter, uteserveringar och skridskoåkning.

Beskrivning av östra stråket

Östra stråket sträcker sig från Brunstorps gård i Huskvarna till kommungränsen mot Ödeshög. Vättern är svårtillgänglig i området från både land och sjö beroende på den geologiska karaktären och att gränsen mellan land och vatten till stora delar utgörs av branta strandbrinkar och bergväggar. Utöver det ligger E4:an som en barriär längs med och nära Vättern på en sträcka om 26 kilometer.

Ovanför branterna, österut, finns ett mångfacetterat landskap, småskaligt och storslaget, med dokumenterade boplatser från bronsåldern. Det är en populär landsbygd att bo på och det finns möjligheter att utöva ett rikt friluftsliv i Bauerskogarna med flera olika vandringsleder och vackra vyer över Vättern.

Gränna är den stora turistmagneten, den lilla staden som har det mesta. Här finns också hamnen som kopplar Visingsö till fastlandet. Ett grönt stråk finns från hamnen till staden. Det gröna stråket utgörs biologiskt av en allé med fruktträd, ett av flera signum för Gränna.

Hamnen är en nod och utgör en målpunkt i sig själv. Från hamnen finns promenadstråk söderut i princip ända till Röttle och norrut finns naturstigar. Hamnen har utvecklingspotential för tätortsnära rekreation och kopplingar till staden Gränna och Röttle by.

På den östra sidan finns flera spännande besöksmål nära vattnet. Marken är i huvudsak privatägd och här finns många naturreservat. Populära besöksmål är exempelvis Röttle by, Grännaberget, Brahehus, Äppledalen, Landsjön och en mängd av gårdsbutiker. Utöver det finns många fantastiska vyer.

Luftballong över östra Vätterbranterna

UNESCO Östra Vätterbranterna

Östra sidan ingår i området Östra Vätterbranterna. År 2012 utsåg UNESCO Östra Vätterbranterna till ett biosfärområde. Unescos biosfärområden har till syfte att utforska lokala lösningar på globala utmaningar. Det har genererat kunskap, erfarenhet och innovationer för att skapa en hållbar framtid. En framtid där grunden för mänsklig välfärd stärks. Det geografiska området sträcker sig från norra kommungränsen och i söder ned till Tenhult, i öster även Adelövs socken och i väst inkluderas Visingsö. Biosfärområdets verksamhet styrs av en ideell förening med både enskilda personer och organisationer som medlemmar. Föreningen arbetar för att området ska vara ett internationellt modellområde för hållbar utveckling och vara en förebild för bred samverkan mellan olika intressegrupper.

Röttle

Röttle by med dess hamn är en pärla söder om Gränna.

**Trolska skogsstigar från vandringsleder
ned mot Vättern**

Fantastiska utsiktspunkter
Östra stråket erbjuder många vackra vyer.

Magiska miljöer vid Ölands brygga
Utmed kusten i södra Vättern finns många spännande miljöer.

Vision för östra stråket

- branter och bayerskogar

I framtiden är östra stråket ett spännande besöksmål för vandrare och personer som söker ekoturism. Vandringslederna har unika rastplatser med många möjligheter och vyer att njuta av. Ett rikt och varierande utbud av övernattningsmöjligheter är utvecklat. Allt från hotell till vindskydd. Brunstorps gård i söder och Gränna i norr utgör noder för starter av vandringsleder och cykelutflyktsleder. Brunstorpsbadet är attraktivt och väl fungerande under en längre säsong och här finns möjligheter till dopp i Vättern.

Boende och besökare tar del av bygdens historia och kulturarv genom bland annat utställningar och kulturhistoriskt intressanta platser.

Många populära besöksmål längs östra stråket är utvecklade vilket skapar synergieffekter som stärker östra stråket som ett attraktivt besöksmål.

Gränna stad är en nod och en pulserande turiststad med en säsong som sträcker sig mycket längre än idag. Hamnarna i Gränna och Visingö är väl fungerande noder med hållbar service, gästplatser, matställen och drivmedel. Det lockar båtfarare norrifrån att fortsätta sin resa söderut.

Gränna hamnområde spelar en stor roll som besöksmål i framtiden. Det är en spännande plats med ett varierande utbud av både aktiviteter och matställen. Badmöjligheterna i Gränna är utvecklade såsom den befintliga badlagunen. Grännaberget är ett spännande friluftsområde med många möjligheter, liksom strandpromenaden till Röttle.

Här går fisketurer, utflyktsturer och sommarbåttrafik. Det finns snabbgående båtar sommartid mellan Jönköping och Gränna/Visingsö. Det finns även båttrafik mellan Vistakulle - Ölands brygga - Röttle - Gränna - Uppgränna.

Utsiktsplatser

Bilden kommer från Mjolk Arkitekter

Fotograf: BoysPlayNice

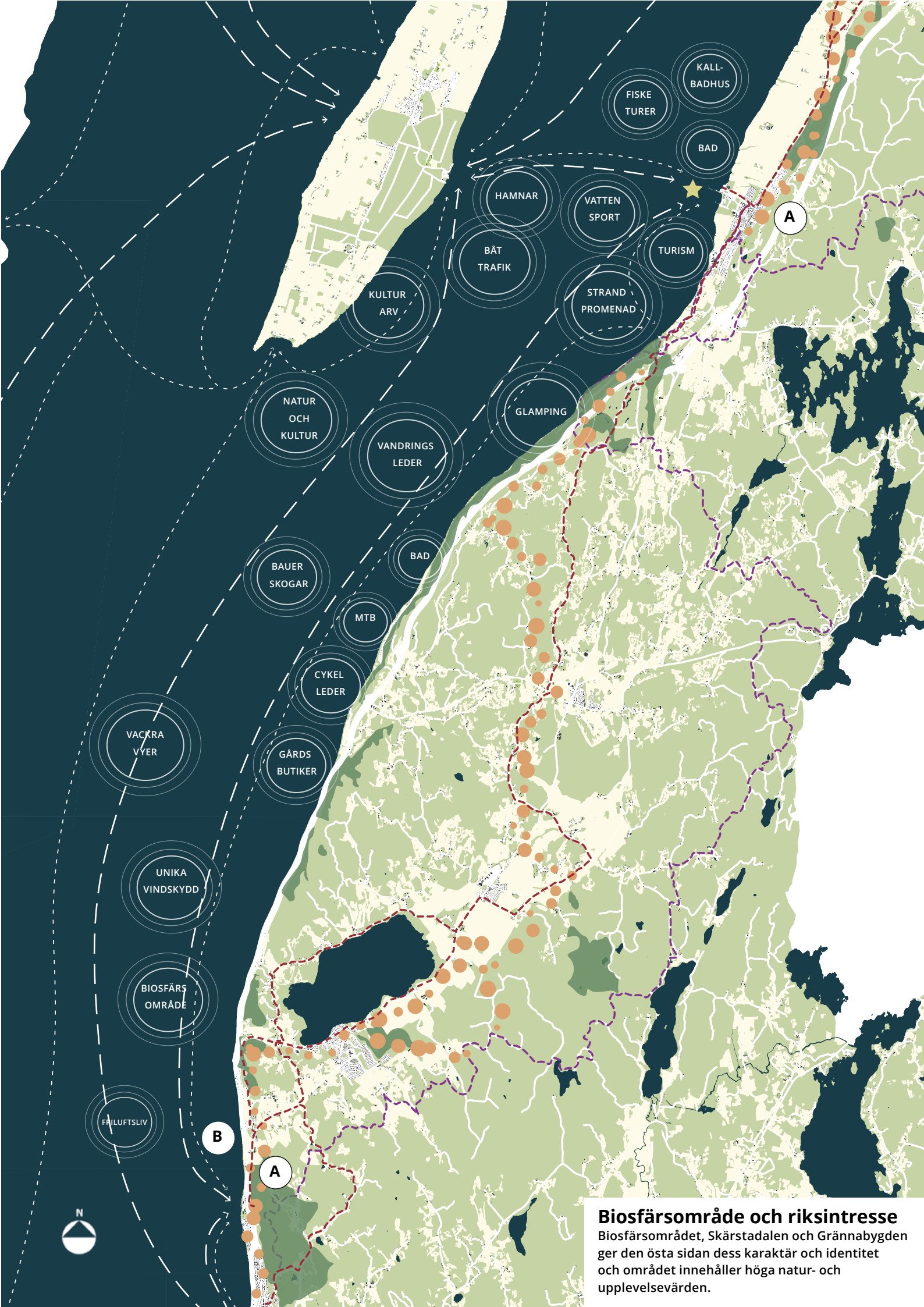
TECKENFÖRKLARING

	Vättern/mindre vattendrag
	Färjetrafik
	Strandhugg/småbåttrafik
	Befintlig åkermark
	Befintlig parkmiljö/naturområde
	Befintligt naturreservat

Vandrings- och cykelleder är utvecklade. Många populära besöksmål är utvecklade i östra stråket.

	Franciskusleden
	John Bauerleden
	Befintlig cykelled

- Hamnarna är utvecklade.
- A. Nod för start av vandrings- och cykelleder.
- B. Brunnstorpsbadet som plats för bad och rekreation är utvecklad.

Biosfärsområde och riksintresse
Biosfärsområdet, Skärstadalen och Grännabygden ger den östra sidan dess karaktär och identitet och området innehåller höga natur- och upplevelsevärden.

GRÄNNA HAMN - NYA MÖTET MED VÄTTERN

TECKENFÖRKLARING

	Vättern/mindre vattendrag
	Färjetrafik
	Strandhugg/småbåtstrafik
	Befintlig åkermark
	Befintlig parkmiljö/naturområde
	Gränna hamn och färjeläge är utvecklat.
A.	Från Gränna hamn går fisketurer, utflyktsturer och sommarbåtstrafik. Sommartid finns snabbgående båtar mellan Jönköping, Gränna och Visingsö.
B.	Gränna hamn är en väl fungerande nod som lockar båtfarare norrifrån att forsätta sin resa söderut.
C.	Gränna hamnområde spelar en större roll som besöksmål.
D.	Badmöjligheterna i Gränna är utvecklade.

Gränna hamn

I Gränna hamn finns bland annat badmöjligheter, en lagun, boendemöjligheter, småbåtshamn, restauranger och en strandpromenad.

Beskrivning av Visingsö

Visingsö präglas av kulturhistoria. Utbudet av sevärdheter, aktiviteter, matställen och möjlighet till övernattning gör ön till ett av Jönköpings kommuns allra populäraste besöksmål.

Flera småföretagare har verksamhet på ön. Både ön och verksamheterna har en tydlig landsbygdsprägel. För besökare och boende utgör hamnen den centrala start- och slutpunkten vid resa till och från ön.

Visingsös natur karakteriseras av ljuset, det öppna landskapet och överallt en närhet till Vättern. Kusten är varierad med branta bergstup, sandstrand och klappersten. Ön är uppbyggd av Visingsöformationens berglager. I södra delen syns berglagren i en brant klint som ger en dramatisk svårtillgänglig strand. Bebyggelse är koncentrerad till öns mitt. Byalagen har allmänningar med båthus och bryggor på både östra och västra sidan av ön. Marken på Visingsö ägs i huvudsak av privatpersoner och Statens Fastighetsverk.

Kulturhistorien är tydlig med allt från stenåldersgravar till medeltida slott där kungen residerade på 1200-talet. Under stormaktstiden på 1600-talet var här ett av Sveriges främsta grevskap från kust till kust, Habo till Gränna, med centrum på Visingsö.

Näs slottsruin

Visingsö hamn

Flygbild över Visingsö

Bilden visar öns öppna landskap och närheten till Vättern oavsett var på ön man befinner sig.

Kulturhistoriska värden

För Visingsö som besöksmål är det viktigt att historiska byggnadsminnen utvecklas, visualiseras och bevaras för framtiden. Ett tätare samarbete föreslås med Statens Fastighetsverk som förvaltar många av dessa byggnadsminnen.

Vision för Visingsö - kulturlandskapet

Hamnen är en nod och mötesplatsen för både besökare och permanentboende. Här finns service, cykeluthyrning och mat- och fikaställen. Trafiken i området är väl reglerad för att undvika konflikter mellan de olika trafikslagen.

Hamnarna i Gränna och Visingsö är väl fungerande noder med hållbar service med gästplatser, matställen och drivmedel. Det lockar båtfarare norrifrån att fortsätta sin resa söderut. Kollektivtrafiken är väl utvecklad och känd så de flesta kan lämna sin bil på fastlandet. Cykelvägar är byggda längs centrala stråk och för besökare och boende är det enkelt och trivsamt att cykla på ön.

Kopplingen mellan Visingsö och Gränna är gynnsam ur alla perspektiv. Här finns ett brett utbud av upplevelser och aktiviteter året runt och en god service med boende och mat.

Öns skiftande natur skapar goda förutsättningar för rekreation, promenader, bad, fiske, fågelskådning, cykelutflykter och kanotning. Att ta del av öns historiska platser är naturligt och lätt. Öns historia har förvaltats, tillgängliggjorts och lyfts fram på ett attraktivt sätt genom samverkan mellan det privata och offentliga.

Utvecklingspotential

Det är viktigt att utveckla de båda slottsruinerna och Visingsö hamn. Här finns en stor potential för ökad besöksnäring.

Koppling Visingsö och Gränna

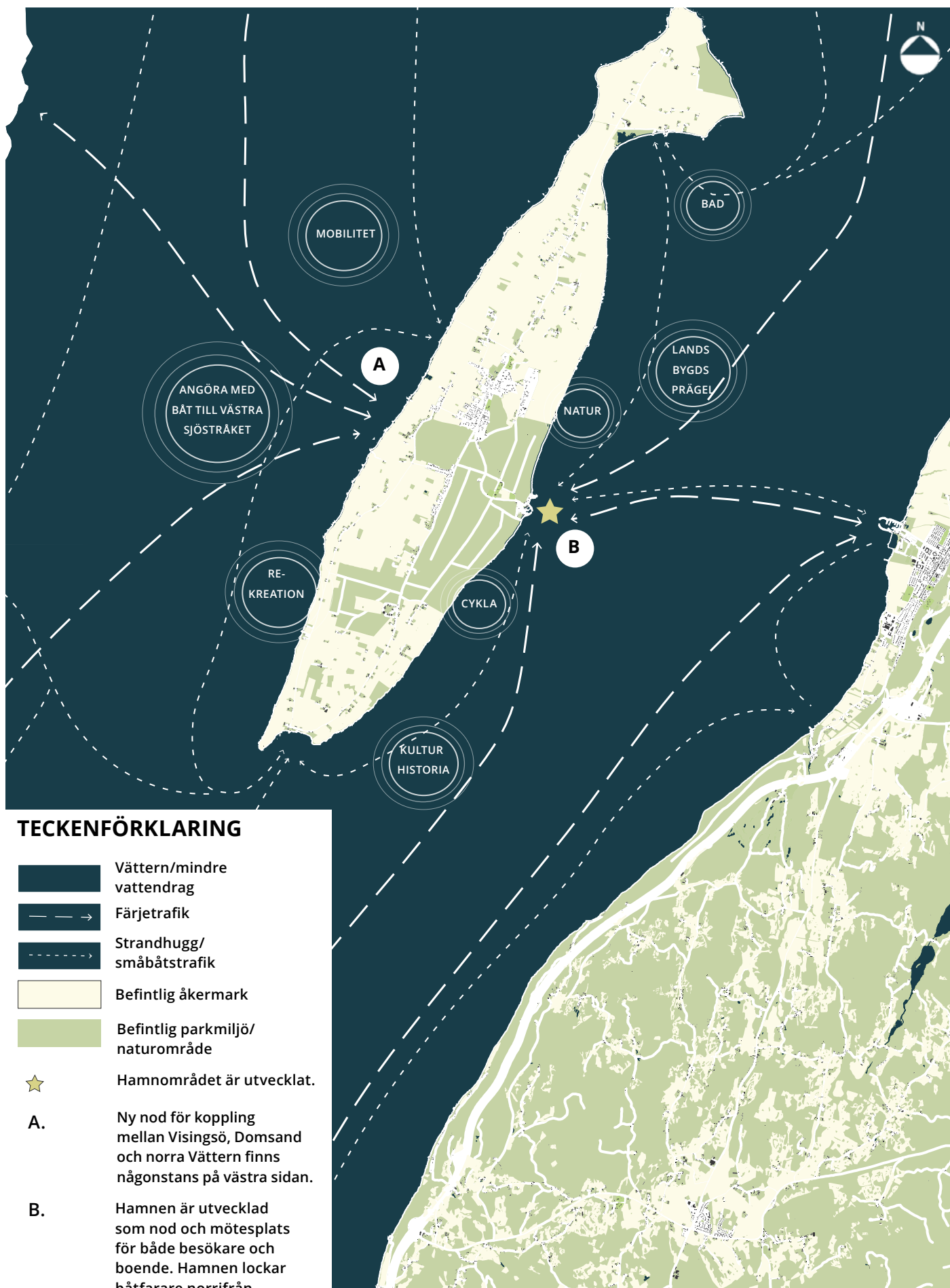
Många besökare ser Gränna och Visingsö som ett gemensamt besöksmål.

Utveckla cykelmöjligheterna ytterligare

Förvalta befintliga kvaliteter

E.

Vägen framåt

- ett första steg av två

Vägen framåt

- ett första steg av två

Visionsdokumentet kan ses som en plattform, ett första steg av två, för att ta ett samlat grepp och tillvarata den potential som finns i södra Vättern. Steg ett syftar till att analysera och beskriva förutsättningar för en utveckling i södra Vättern på en strategisk nivå. Nästa steg, steg två, innebär att starta upp delprojekt och på ett medvetet och strategiskt sätt driva dessa.

Tre huvudtankar för fortsatt arbete

- En fortsättning ska ske genom intern och extern samverkan på ett strategiskt sätt; för att bidra till kraft och resultat i det fortsatta arbetet.
- Utveckla och förbättra platser som redan är ianspråktaga eller tidigare har varit det.
- Delprojekt av både större och mindre karaktär är viktiga för utvecklingen av södra Vättern.

Förslag på projekt

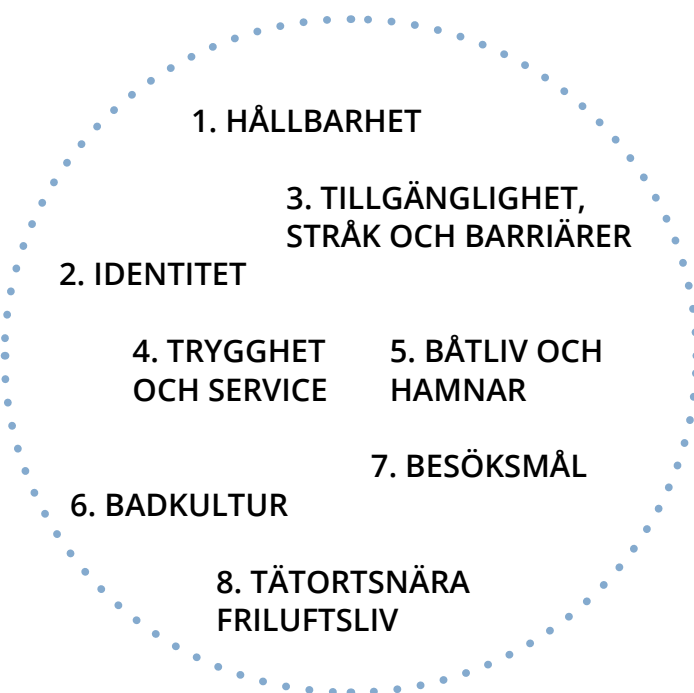
Projektförslagen som presenteras i bilaga 1 har vuxit fram under arbetet med Vision södra Vättern och bedöms kunna vara intressanta att arbeta vidare med.

Många av förslagen befinner sig på ett idéstadium och de varierar avseende omfattning, genomförbarhet, kostnader och resursåtgång. Vissa av projektförslagen kan också i den fortsatta processen visa sig vara ogenomförbara eller inte intressanta. Projektförslagen behöver i nästa steg prioriteras. En tidplan bör göras och berörda intressenter och föreningar med flera bör engageras. Hur genomförandet ska se ut och fungera måste framöver klargöras och förankras. Det är ett gemensamt ansvar för de berörda förvaltningarna att verka för ett genomförande av Vision södra Vättern.

Medborgarförslag och Jönköpingsförslag (se bilaga 2) samt inspel i olika dialoger beaktas lämpligen inom ramen för det fortsatta arbetet.

Fyra karaktärsområden som stadsbyggnadsidé

Vision södra Vättern utgår från fyra karaktärsområden som stadsbyggnadsidé och vilar på åtta fokusområden. Projektförslagen bygger på karaktärsområdena och de åtta identifierade fokusområdena.

Projektförslag

I bilaga 1 presenteras projektförslag som vuxit fram i arbetet med Vision södra Vättern. Bilden föreställer arbete vid Röttle hamn, ett numera avslutat projekt.

Projektgrupp:

Stadsbyggnadskontoret

Martin Gustafsson, projektledare
Bengt Mattias Carlsson, stadsarkitekt
Lena Claésson, kommunutvecklare
Helen Bjurulf, kommunekolog
Mats Davidsson, planarkitekt

Kultur och fritid

Lisa Bergström, friluftstrateg

Tekniska kontoret

Harald Björkdahl, verksamhetschef, gata, park-
skogavdelningen
Görgen Olofsson, verksamhetschef, gata, park-
skogavdelningen
Josefine Bengtner, mark- och
exploateringsingenjör

Destination Jönköping

Johan Lind, Chef turism

Grafisk layout, kartor och illustrationer
Billingham & Flygare

Styrgrupp:

Stadsbyggnadskontoret

Christina Stenberg, stadsbyggnadsdirektör
Jenny Larsson, bitr. planchef
Stefan Lind, chef översiktlig planering
Henrik Zetterholm, avdelningschef utveckling och
trafik
Bengt Mattias Carlsson, stadsarkitekt

Tekniska kontoret

Thomas Bergholm, teknisk direktör
Linda Helte, avdelningschef mark och exploatering
Görgen Olofsson, verksamhetschef, gata, park-
skogavdelningen

Foto:

Alla foton är licensierade till eller ägs av Jönköpings
kommun, Destination Jönköping eller Billingham &
Flygare AB om inget annat anges.

Sjökort: ©Sjöfartsverket tillstånd nr 23-04693
Foto baksida: Jönköpings läns museum

An aerial photograph of Jönköping, Sweden, with a red line tracing a path through the city and along the coast. Yellow dots of varying sizes are placed along this path, indicating key meeting points or intersections. Dashed lines also follow the path, possibly representing alternative routes or boundaries.

"Arkitektur kan inte tvinga människor att träffas, den kan bara planera korsningspunkter, ta bort barriärer och göra mötesplatserna användbara och attraktiva".

- Denise Scott Brown

ARKITEKTUR KAN INTE TVINGA
MÄNNISKOR ATT TRÄFFAS. DEN KAN
BARA PLANERA KORSNINGSPUNKTER,
TA BORT BARRIÄRER OCH GÖRA
MÖTESPLATSERNA ANVÄNDBARA OCH
ATTRAKTIVA.

- DENISE SCOTT BROWN

Bilaga 1

Projektförslag

Vision södra Vättern

Projektförslag

Projektförslagen som presenteras i bilaga 1 har vuxit fram under arbetet med Vision södra Vättern och bedöms kunna vara intressanta att arbeta vidare med. Många av förslagen befinner sig på ett idéstadie och de varierar avseende omfattning, genomförbarhet, kostnader och resursåtgång. Vissa av projektförslagen kan också i den fortsatta processen visa sig vara ogenomförbara eller inte intressanta.

Projektförslag hela södra Vättern

Med hela södra Vättern menas området som är inom kommunens gräns: från Uppgränna till Domsand. Södra Vättern är ett unikt område; det klara och rena vattnet, vyerna, hamnarna, städerna och den variationsrika kustremsans natur. Hållbarhet, långsiktighet och samverkan ska vara ledorden för fortsatt arbete.

Bryggor

Det finns plats för nya bryggor för bad och för angoring med båt i södra Vättern. En brygga stärker attraktiviteten och ger en visuell upplevelse på stranden och besökaren kommer nära vattnet och det klara siktdjupet. Fler bryggor som går att angöras med båt kan innebära att geografin blir mer attraktiv för båtfarare. Bryggor främjar även olika typer av vinteraktiviteter.

Kallbadhus

Många anser att kallbadhus hör hemma i södra Vättern och det finns en historia av badhus i södra Vättern. Klimat, ekonomi och placering är några av flera viktiga frågor kopplat till en utveckling av kallbadhus. Det finns olika typer av kallbadhus och oavsett vilken typ man väljer bidrar det i olika omfattning till utveckling av södra Vättern. Effekten av enklare kallbadhus bör inte underskattas.

Överbrygga barriärer

Vättern är svårtillgänglig och bitvis helt

otillgänglig. Motorväg, järnväg, branter och erosionsstränder är exempel på barriärer. Det kan vara långt mellan möjliga passager. Att det ska vara enkelt att ta sig till Vätterns vatten är en viktig fråga.

Kulturhistoria och utställning om södra vättern

Södra Vättern har en spännande historia som skulle kunna lyftas fram ännu mer; utställningar och installationer om till exempel bygdens historia eller historia kopplat till den båttrafik och det fiske som funnits genom århundraden på södra Vättern. En tillfällig eller mobil utställning om södra Vättern skulle till exempel kunna fungera som fond till det fortsatta arbetet med att utveckla södra Vättern.

Konst i södra Vättern

Konst är något som kan göra platser mer intressanta och spännande att besöka. Konst kopplat till Vättern och bygdens historia skulle kunna göra kommunen till en mer spännande plats att besöka.

Ställplatser för husbilar

Att semestra med husbil har blivit alltmer populärt de senaste åren. Detta avspeglar sig också i att många kommuner arbetar aktivt med att ta fram fler ställplatser för husbilar på attraktiva platser.

Båtramper och svårtillgängliga stränder

Med de många små och från land svårtillgängliga stränderna är det värdefullt att underlätta för båtlivet. Då kan kommuninvånare och besökare komma vattenvägen till enskild strand. Båtramper behövs för att underlätta detta.

Strategisk markanvändning

En strategisk fråga är hur markanvändningen utmed södra Vättern kan utvecklas, förbättras och tydliggöras. Vätterstranden i tätortsnära lägen används i stor utsträckning av allmänhet-

en för rekreation. Tillgängligheten ska behållas och utvecklas. När södra Vättern i framtiden blir ännu attraktivare kan det bli aktuellt med hubbar för aktiviteter eller service av olika slag i strategiska lägen.

Ändamålsenlig markanvändning

Att tillgängliggöra mark utmed södra Vättern för att fler ska kunna ta del av sjön är ett led i arbetet med Vision södra Vättern. En del i detta kan vara att utreda vad som utgör kommunal mark i dagsläget, utreda vad som är allmän plats utan kommunal rådighet och som idag är otillgänglig för allmänheten. När detta är utrett kan kommunen pröva lämpligheten att hantera samt öppna upp dessa ytor och på så vis få en större tillgänglighet till södra Vättern.

Lätt att hitta

Från till exempel busshållplatser, parkeringar, stråk och andra knutpunkter ska man bli vägvisad ner till Vätterns strand.

Sommarfik

Intresse och möjlighet att etablera sommarfik undersöks.

Passagerarfärjelinjer för kollektivtrafik, turtrafik och båttaxi

Det är väldigt attraktivt att komma ut på Vättern. Idag finns en färjelinje som trafikerar Gränna och Visingsö. Det vore attraktivt om kommuninvånare och besökare har möjlighet att komma ut på Vättern oavsett deras förutsättningar. Strategiska frågor att studera är vilka förutsättningar som krävs för att utveckla någon form av passagerarfärjelinjer för kollektivtrafik (förutom den trafik som finns mellan Gränna och Visingsö), båttaxi eller turtrafik på till exempel sommaren.

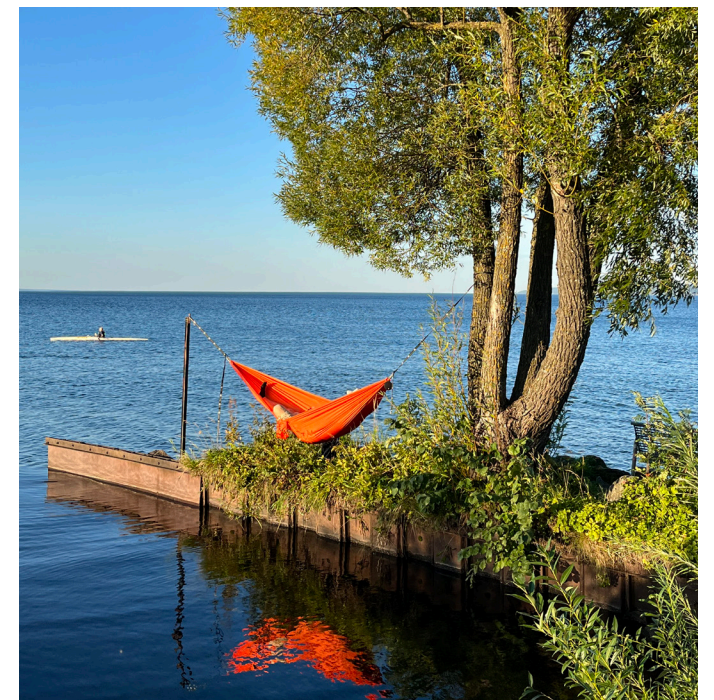
Hamnar och båtliv

Kommunen har ett visst antal fasta platser samt gästplatser för småbåtar. Hamnarnas funktion,

karaktär och utvecklingsmöjligheter bör kartläggas ytterligare för att se hur de kan komplettera varandra. Det finns många små ställen där det skulle kunna gå att angöra med båt om förutsättningarna finns. På så vis kan ett pärlband av gästhamnar skapas vilket är en viktig för att båtlivet ska fungera. Även enklare angoringsplatser och möjliga strandhugg bör utvecklas. I ett framtidsperspektiv kan det även vara intressant att titta på möjligheterna för en ny småbåtshamn.

Ta fram lokala åtgärdsprogram för vatten

I enlighet med Vattenförvaltningen kan man göra Lokala åtgärdsprogram för en sjö eller ett vattendrag. Flera vätterbäckar i kommunen är aktuella och syftet är ett ekologiskt friskt vatten med resilianta ekosystemtjänster. Ett lokalt åtgärdsprogram ger en färdplan och underlag till effektivare åtgärder och en helhetsbild som bidrar till säkrare riskbedömningar i samhällsplaneringen.

Projektförslag för västra sjöstråket

Med västra sjöstråket menas området mellan Domsand och kanotklubben nedanför Bymarken. Västra sjöstråket upplevs mer urban än till exempel den östra sidan. Det finns relativt många platser där det går att komma ned till vattnet. Fokus för den västra sidan kan vara att skapa ett sammanhängande sjönära stråk som knyter ihop olika platser vid sjön. Domsand har också möjlighet att fortsätta utvecklas.

Sommarcykelväg/promenadväg/stråk

Det finns flera intressanta platser där man kan komma ned till vattnet på den västra sidan. Här finns möjlighet för fler att komma nära Vättern till fots och med cykel genom att skapa ett sjönära stråk för rekreation och friluftsliv. En sommarcykelväg på varierande underlag är möjlig.

Utveckling av platser och besöksmål

Befintliga platser kan utvecklas och nya tillskapas. Exempel på spännande miljöer är båthusen vid Kaptensbo, de tidigare trädgårdarna söder om Strandängen, naturreservat, det öppna landskapet söder om Trånghalla och utmed stråket finns flera små badplatser.

Frukträdgårdar kan skapas på flera platser.

Befintliga bryggor kan utvecklas och nya bryggor skapas samt nya badplatser kan tillkomma.

Projektförslag för södra stadsstråket

Med södra stadsstråket menas området mellan kanotklubben nedanför Bymarken till Brunnstorps gård. Förutom att förvalta och utveckla det som redan finns kan det finnas större frågor som kan vara intressanta att studera vidare. Vättern samspelar med Huskvarna och Jönköping i denna del och barriärerna i form av motorvägen och järnvägen är utmaningar. Tillgänglighet och målpunkter är två viktiga frågor för att skapa utveckling här. En utveckling i södra stadsstråket kan med sin närhet till centrala Jönköping ses som extra strategisk för utvecklingen i hela södra Vättern.

Piren och centrala Vätterstranden i Jönköping

Ett arbete med att utveckla Hamnpiren och ett arbete med att utveckla Vätterstranden i Jönköping pågår redan. Detta är två strategiska projekt i södra delen och för hela södra Vättern.

Utfyllnader i södra delen

En utfyllnad kan skapa förutsättningar för parker, aktivitetsytor och utrymme för nya målpunkter att växa fram. En utfyllnad skulle också kunna tänkas vara en förutsättning för kallbadhus och utvecklad marina. Strategiska frågor är hur förutsättningarna för en utfyllnad i södra delen ser ut.

Sammanhängande stråk mellan kanotklubben nedanför Bymarken och Brunstorps gård

Att gå och cykla utmed Vättern är populärt. Stråket används för rekreation, motion och för pendling i vardagen mellan olika målpunkter. Stråkets består av olika miljöer, från urbant till naturlig vätterstrand, och har skilda karaktärer. Till exempel sandstrand, kaj med stenbumlingar, hamnar, sandbankar och park. Stråket kan bli mer känt (genom till exempel bättre skyltning) om karaktärerna hos de olika delarna utvecklas och kopplas ihop på ett bra sätt. Rosenlunds bankar kan fortsätta utvecklas och bli en tydligare del av stråket.

Huskvarna sjöfront

Badplatsen Oset, Huskvarnaån, hamnarna i Huskvarna bildar tillsammans ett sammanhängande område utmed Vättern. Området har många kvaliteter och olika funktioner, och genom att studera området i sin helhet skapas förutsättningar för att få kraft i utvecklingen och hitta bra lösningar.

Cykla utmed västra sjöstråket

Utvecklingspotential

Det finns potential att utveckla omdåderna kring Rosenlunds bankar.

Projektförslag för östra stråket

Med östra stråket menas området mellan Brunnstorps gård och Uppgränna. Vättern är till stora delar otillgänglig i detta område, vilket bland annat beror på E4:an och branterna. Området kännetecknas annars av att vara beläget inom biosfärsområdet Östra Vätterbranterna och av turistdestinationen Gränna. Östra delen har potential att utvecklas som ett område för friluftsliv och rekreation, inte minst har vandring blivit alltmer populärt med åren. Gränna och dess hamnområde har potential att ytterligare utvecklas som turistdestination och som porten in till södra Vättern för seglare norrifrån.

Friluftsliv, reaktion och utsiktsplatser
I området längs vätterstranden är en stor del skyddad som naturreservat. Här finns både tillgänglig natur med reservatparkering och vandringsleder samt mer avskild vild natur. Genom en bristanalys skulle tillgängligheten till vätterstranden identifieras och knyta samman vandringsleder och utsiktsplatser längs stranden. Östra stråket har förutsättningar att bli mer attraktiv för ekoturism och vandrare. Vi bör undersöka hur unika vindskydd kan utvecklas i samarbete med Jönköping University och arkitecturelever. Vandringsleder och badplatsernas faciliteter utvecklas och samordnas till hubbar. Marknadsföring av friluftslivet förstärks.

Vyer och vandringsleder
Det finns potential att utveckla vandringsleder och utsiktsplatser.

Gränna hamnområde
Gränna hamn och dess närområde har många funktioner med bland annat marina, camping, restauranger, en badlagun och passagerarfärjelinjer för kollektivtrafik till Visingsö. Det finns möjlighet att utveckla kvaliteterna ytterligare och området som helhet. Gränna hamn och dess närområde kan spela en ännu större roll i framtiden för turismen på den östra sidan.

För att hamnen i Gränna ska kunna utvecklas på längre sikt bör en plan för helheten i hamnområdet tas fram, där också möjligheten att avgränsa färjetrafiken tydligt mot småbåtstrafiken undersöks.

Ett rikt och varierande utbud av övernattningsmöjligheter, allt från hotell till vindskydd, skulle kunna göra den östra delen mer attraktiv som besöksmål.

Brunstorps gård och Gränna har förutsättningar för att utvecklas till noder för starter av vandringsleder och cykelutflyktsleder.

Brunstorpsbadets bassängbad har förutsättningar för att vara väl fungerande under en längre säsong och utveckla förutsättningar för bad i Vättern.

Utvecklingspotential av hamnar
Det finns en potential att fortsätta utveckla Gränna hamn.

Projektförslag för Visingsö

Visingsös utbud av sevärdheter, historia, aktiviteter, matställen och möjlighet till övernattning gör ön till ett attraktivt besöksmål. Ön har en tydlig landsbygdsprägel. Att utveckla och förvalta det som redan finns på ön skulle stärka öns attraktionskraft ytterligare.

Visingsö hamnområde
Hamnen på Visingsö är en mötesplats med många funktioner och kvaliteter. Det är en plats där man väntar på färjan eller har gått av för fortsatta upptäcktsfärder på ön. Det är värdefullt att utveckla och stärka hamnområdet som mötesplats och som viktig nod för både permanentboende och besökare.

Utvecklad mobilitet och trafiksäkerhet Visingsö/Gränna
Många turister besöker Gränna och Visingsö. En viktig fråga handlar om mobilitet: hur det som besökare går att besöka och resa runt i området på ett tillfredsställande sätt. Går det att utveckla samspelet mellan bil, buss, båt, cykel och parkering på Visingsö och Gränna? Cykelvägar och kollektivtrafik kan vara två strategiska frågor på ön. En väl fungerande infrastruktur inom hamnarna för alla trafikslag är viktigt för en säkrare trafikmiljö.

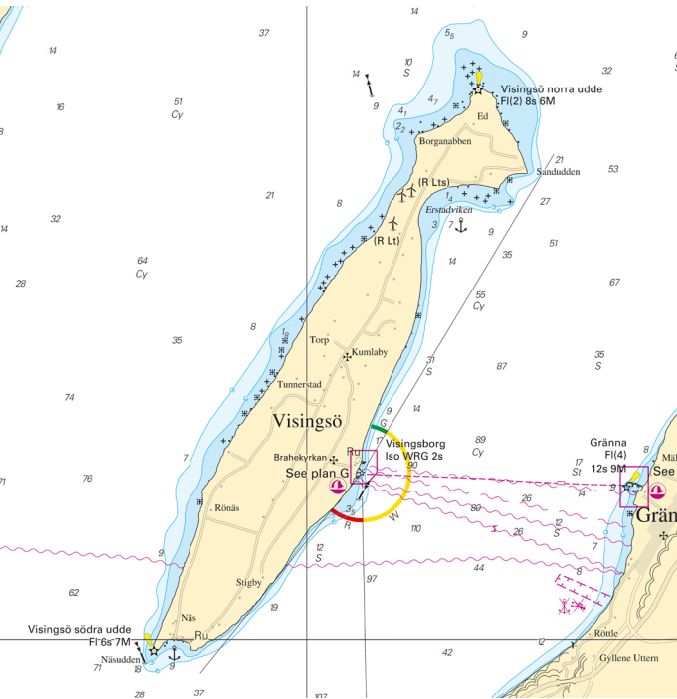
Samverkan
Statens fastighetsverk (SFV) ansvarar för att förvalta en viss del av statens fasta egendom. På Visingsö äger staten mycket av marken samt förvaltar många av de historiska byggnaderna som också är stora målpunkter. Att historiska byggnader och platser bevaras och utvecklas är viktigt för att även i framtiden locka besökare till ön. Jämfört med ön Ven med sitt museum för Tyko Brahe finns hos oss en potential för utveckling. En mer aktiv samverkan mellan Jönköpings kommun och SFV är en strategisk nödvändighet för att kunna utveckla dessa unika byggnadsminnen som bland annat de båda slottsruinerna utgör.

Bevara och utveckla
I samarbete med Statens fastighetsverk arbeta för att bevara och utveckla de båda slottsruinerna.

Informationsplatser med servicestationer
Att utveckla informationsplatser med servicestationer på ön i en uträkning som står i proportion till antalet besökare och på strategiska platser med många besökare skulle göra ön ännu mer attraktiv som besöksmål.

Lägga till på västra sidan
Att som besökare med båt kunna lägga till på västra sidan av ön skulle göra Visingsö mer attraktivt.

Bilaga 2

Medborgarförslag

**Vision
södra
Vättern**

Medborgarförslag

Många förslag som berör Vättern har lämnats till kommunfullmäktige i form av medborgarförslag, Jönköpingsförslag och skrivelser. Följande förslag har behandlats politiskt efter det att arbetet med Vision södra Vättern påbörjats. I visionsdokumentet skrivs det om medborgarförslag och Jönköpingsförslag på sidan 15 i kapitlet om Metod och på sidan 66 i kapitlet om Vägen framåt.

Jönköping

Medborgarförslag om att rusta upp basketplanen vid Vätterstranden

Ks 2021-08-17 § 202.

Kommunstyrelsens beslut: Medborgarförslaget förklaras besvarat.

Medborgarförslag om att sätta upp utedusch m.m. på Vätterstranden

Ks 2021-08-17 § 203.

Kommunstyrelsens beslut: Medborgarförslaget förklaras besvarat.

Medborgarförslag om att sätta upp en vattenkran på Vätterstranden i anslutning till beachvolleybollplanerna

Ks 2021-08-17 § 204.

Kommunstyrelsens beslut: Medborgarförslaget förklaras besvarat.

Medborgarförslag om kallbadhus vid Vätterstranden

Ks 2022-04-12 § 125.

Kommunstyrelsens beslut: Medborgarförslaget förklaras besvarat.

Medborgarförslag om zonindelning av Vätterstranden för att underlätta för utryckningspersonal

Ks 2022-04-26 § 151.

Kommunstyrelsens beslut: Medborgarförslaget förklaras bifallet genom tekniska nämndens beslut 2021-10-20 § 167.

Medborgarförslag om badbryggor vid Vätterstranden

Ks 2022-04-29 § 127.

Kommunstyrelsens beslut: Medborgarförslaget förklaras besvarat.

Jönköpingsförslag om att anlägga en brygga vid Rosa villan, Liljeholmen

Ks 2022-09-20 § 284.

Kommunstyrelsens beslut: Medborgarförslaget förklaras besvarat.

Jönköpingsförslag om att uveckla Vätterstranden till att bli mer likt Venice Beach

Ks 2023-02-07 § 39.

Kommunstyrelsens beslut: Jönköpingsförslaget förklaras vara besvarat.

Jönköpingsförslag om att skaffa en sandrengöringsmaskin till Vätterstranden

Tn 2023-08-23 § 88.

Tekniska nämndens beslut: Tekniska nämndens besvarar Jönköpingsförslaget i enlighet med tekniska kontorets tjänsteutlåtande 2023-06-21 innebärande att tekniska kontoret inväntar utredning och beslut av Vision Vättern som stadsbyggnadskontoret gör.

Jönköpingsförslag om rökförbud på Vätterstranden

Ks 2023-03-14 § 62.

Kommunstyrelsens beslut:

-Tekniska nämnden uppmanas att inom ramen för arbetet med Vision Vättern även arbeta med hur ett hållbart beteende för minskad nedskräpning kan uppmuntras.
-Kultur- och fritidsnämnden uppmanas att, tillsammans med tekniska nämnden, ta fram en plan för att vid ett antal kommunala friluftsbad införa anvisade platser för rökning med tillhörande skyltning för att uppmuntra till en rökfri strand.
-Jönköpingsförslaget förklaras vara besvarat.

Jönköpingsförslag om Kallbadhus på Vätterstranden

Ks 2023-03-28 § 80.

Kommunstyrelsens beslut: Jönköpingsförslaget förklaras vara besvarat.

Jönköpingsförslag om en badpir vid Vätterstranden

Bilaga 2 - Vision södra Vättern

Ks 2023-04-11 § 92.

Kommunstyrelsens beslut: Jönköpingsförslaget förklaras vara besvarat.

Jönköpingsförslag om badhytter och dusch vid Vätterstranden

Ej beslut i tekniska nämnden ännu.

Huskvarna

Medborgarförslag om badbrygga vid Norrängen, Huskvarna

Stbn 2021-12-16 § 563.

Stadsbyggnadsnämndens beslut: Medborgarförslaget blir en del av utredningsmaterialet i kommunens pågående visionsarbete kring Vättern.

Medborgarförslag om att göra Vätterstranden i Huskvarna mer gästvänlig

Stbn 2021-12-16 § 564.

Stadsbyggnadsnämndens beslut: Medborgarförslaget blir en del av utredningsmaterialet i kommunens pågående visionsarbete kring Vättern.

Jönköpingsförslag om att göra Sannabadet till en kommunal badplats

Ks 2023-02-07 § 37.

Kommunstyrelsens beslut: Jönköpingsförslaget förklaras vara besvarat.

Jönköpingsförslag om att anlägga en brygga med bastu vid Husvarnas badstrand Oset

Kommunstyrelsens beslut: Jönköpingsförslaget förklaras vara besvarat.

Gränna

Medborgarförslag om att förlänga strandpromenaden söderut i Gränna

Ks 2022-04-26 § 149.

Kommunstyrelsens beslut:

- Medborgarförslaget tillsammans med kommunalrådet Mona Forsbergs (S) yttrande överlämnas till styrgruppen för Vision Vättern för vidare utredning.
- Medborgarförslaget förklaras besvarat.

Jönköpingsförslag om en ny hamnkontorsbyggnad i Gränna

Ks 2023-02-07 § 40.

Kommunstyrelsens beslut: Jönköpingsförslaget förklaras vara besvarat.

Jönköpingsförslag om en brygga till samt restaurering av piren i Gränna

Ks 2023-04-11 § 93.

Kommunstyrelsens beslut: Jönköpingsförslaget förklaras vara besvarat.

Jönköpingsförslag om en ramp för rullatorer och rullstolar ner mot Vättern i Gränna

Tn 2023-09-20 § 102.

Tekniska nämndens beslut: Tekniska nämnden besvarar Jönköpingsförslaget i enlighet med tekniska kontorets tjänsteutlåtande 2023-09-01 vilket innebär att: Tekniska kontoret får i uppdrag att föra diskussionen om en ramp med Hamnbolaget som är arrendator av marken på den södra sidan om Gränna hamn.

Gränna/Visingsö

Medborgarförslag om att göra Visingsöfärjan avgiftsfri för fotgängare och cyklister

Tn 2021-05-19 § 90.

Tekniska nämndens beslut: Medborgarförslaget besvaras i enlighet med tekniska kontorets tjänsteskrivelse.

Bilaga 3

Genomförda och
planerade projekt

Vision
södra
Vättern

Genomförda och planerade projekt

Sedan 2020 jobbar tekniska kontoret med riktade insatser för att utveckla hamnarna i kommunen. Valda insatser bygger på samverkan med föreningar i kommunen som representerar båtlivet. Nedan redovisas ett urval av genomförda åtgärder de senaste åren och planerade projekt inom de kommande åren.

Genomförda projekt, hamnar och bryggor

Rosendala hamn

Renovering av pirarm samt ny betongplatta vid bockkran. Nymålade pirhuvuden, ny belysning och ny strandskoning vid parkering och pir.

Visingsö hamn

Lättare renovering av bryggan vid småbåtshamnen och renovering av brygga och kajband i gamla hamnen.

Huskvarna hamn

Renovering av bryggor i norr och söder; ny servisledning för vatten till bryggorna. En ny brygga, ”kroatorpsbryggan”, i södra delen av hamnen.

Gränna hamn

Ny flytbrygga och renovering av brygga vid ramp. Ny iklivningsbrygga östra kajen.

Jönköpings hamn

Nytt kajband på inre bryggan och nya y-bommar vid södra delen av hamnen. Nya angräkningsstolpar i småbåtshamnen.

Röttle hamn

Renovering av pirarm.

Planerade projekt, hamnar och bryggor

Huskvarna hamn

En sjömack med tre bränsleslag; bensin, diesel och HVO planeras att uppföras i Huskvarna hamn. Den beräknas vara klar tidigast 2023. Breddning av gång- och cykelväg samt ny brygga. Byggstart för iordningsställande av hamnplan, sjöbodar och p-platser.

Osets bryggor/Huskvarnaån

Renovering av bryggor och y-bommar planeras. Iordningsställande av uppställningsplats för båtkärror.

Visingsö hamn

Renovering av brygga samt tillskapande av gästhamnplatser. Muddring av hamnbassäng kan påbörjas tidigast 2023.

Gränna hamn

Muddring av hamnbassäng kan påbörjas tidigast 2024. Ny sjömack med tre bränsleslag; bensin, diesel och HVO.

Vätterstranden och Hamnpiren i centrala Jönköping

Vätterstranden i Jönköping

Parallellt med föreliggande arbete pågår ett arbete med att utveckla Vätterstranden i Jönköping (från kanotklubben till volleybollplanerna i öster). Arbetet sker etappvis med start i västra delen.

Hamnpiren och kajstråket i Jönköping

Våren 2023 utlyste Jönköping kommun en arkitekttävling för utformning av Hamnpiren och kajstråket i centrala Jönköping. De utvalda tävlande ska under hösten 2023 presentera gestaltungs-förslag som bland annat ska innehålla skisser på en ny hamn med utökat antal båtplatser samt nya byggnadsstrukturer för området. Därefter kommer ett detaljplanearbete påbörjas.